

FILMKULTURA

DR. BINGERT JÁNOS,
A HUNNIA-FILMGYÁR KIVÁLÓ IGAZGATÓJA

(Foto Faludi)

BUDAPEST FILM

R. T.

BUDAPEST, VII., ERZSÉBET-KÖRÜT 8

Telefon: 132-888, 132-828

MARIKA

a negyedik filmünk

Karácsonykor jelenik meg

Főszereplői: Perczel Zita,
Szepes Lya, Jávor Pál,
Juhász József

Reklámot Ön fog csinálni,
miután megnézte a filmet

Budapest Film Rt.

FILMKULTURA

FILMMŰVÉSZETI ÉS TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT

XI. ÉVFOLYAM.

1. SZÁM.

1938. JANUÁR 1.

HANGOS

MAGYAR VILÁGHIRADÓ

Hetenként 19 példányban számol
be a hazai és külföldi
eseményekről.

Bemutatásra kerül az összes
magyar mozgóképszínházakban.

Kiadja a
MAGYAR FILMIRODA R. T.
Budapest, IX., Hungária alsó-körút 15. sz.
Telefon: 146-346.

Hangos és néma filmfelvételek trükkfilmkészítés
kópiák és filmfeliratok, keskenyfilmmunkák,
utószinkronizálás.

HANGOS HIRADÓ

versenyen kívül áll.

A 300 magyar mozgószin-

ház 75%-a lekötötte.

Megjelent!

az 1938. évi (19. évfolyam)

Film-

művészeti

Évkönyv.

*Tartalmazza többek
közt: a teljes szak-
mai címtárt, a film-
gyártáshoz szükséges
színészcímtárt, az ösz-
szes magyarországi
mozik adatait stb.*

Senki sem nélkülözheti!

Ára 5 pengő (portó 70 fill.)

Megrendelhető:

XIV., Thököly-ut 75

Telefon: 297-076.

Dr. Bingert János,

a Hunnia-filmgyár ügyvezető igazgatója:

A magyar filmgyártás eddigi hibái és jövőbeni felépítése

Az ember az év végén egy kicsit hátra néz és egyben előre is tekint, mert igyekszik a *mult tapasztalatait mérlegelni, amelyek a jövőbeni cselekvéseinek és elhatározásainak szabják meg az irányát.*

Ha a multba visszanczünk, azt látjuk, hogy a magyar filmgyártás elért *kezett mennyiségileg egy olyan eredményhez, amelyet még néhány évvel ezelőtt legvérmesebb álomban sem lehetett elképzelni.* Az, hogy az idén 30—35 magyar film készült, illetve készül erre a szezonra, a mi szemünkben azt jelenti, hogy *körülbelül az egész magyar filmszükséglet 1/4—1/5-e ezzel fedezve van.* De amennyire kedves megállapítás ez *mennyiségi szempontból, annyira nem kielégítő a dolgok minőségi része és itt a minőségnél nemesak az elkészült filmek művészi vagy technikai kvalitására gondolunk — bár ebben is bizonyos kifogásolni való volna — de főleg az üzleti eredményekre.*

A sok film eredményezte, hogy a piacon *most már a magyar film nem a külföldi filmmel szemben mérkőzik meg, hanem egymással konkurrál és pedig valljuk be — egészségtelenül.* A konkurenciális szempontok általában az üzleti életben *egészségessé tudnak tenni valamely szakmát, de olyan szakmában, ahol az árú értéke mérlegelési tárgyat nem képezhető körülményektől függ, veszedelmet is jelentenek.* Tény az, hogy részben a budapesti *filmpiac megjelentetési körülményeiben mutatkozó zavarok, másrészt a talán néha túljóhiszemű vagy egyoldalú kritika az egyes forgalombahozó cégek különlegesen ügyes forgalmi szervezetei számára arra alkalmasak, hogy a*

megjelenő filmek értékelése szempontjából sokszor hamis képet adjanak.

En ezeket a zavarokat látom elsősorban a multban és ebből tudnám valahogy a jövőre vonatkozó konkluziót levonni.

Véleményem szerint *feltétlenül kevesebb film, de jobban bázizva, jobban előkészítve és jó néhány máig elhanyagolt üzleti szempontot figyelembevéve kell, hogy legyen a következő esztendő filmprodukciónak a mottója.*

Nem szabad túlzásokba esnünk a film szűzséje, stílusa kiválasztásánál, nem szabad előfordulnia annak, hogy néhány filmszínészünk 10, sőt 12 filmben is szerepeljen és ezzel a talán értékes egyéniségét a közönség előtt lejárassa, végül nem szabad a kalkulációban túlságosan alacsonyra leszállnunk csak azért, mert helyel-közzel a piac a kereseti lehetőségek mértékét megnyirbálta.

Ma már az egész filmgyártás elérkezett a technikailag és művészetileg is kijegecesedett formájához. Alapos megfontolásnak, gondos előkészítésnek és ügyes üzleti hozzáértésnek kell párosulnia ahhoz, hogy az átlagfilmekből a kiugró sikereket és a különösen rentabilis filmeket kivegyük! Nem szabad előfordulnia annak, hogy ötletszerű munkáknál néhány heti előkészítés után kerüljenek filmek a műterembe és utána néhány héttel ismét ötletszerűen valamely premierszínház vásznára.

Nem szabad megtörténnie annak, hogy valamely cég azért csináljon filmet, mert néhány vidéki helyen *nem két, hanem három filmet kötöttek le, tehát a három filmet feltétlenül meg*

keil csinálnia, azzal, hogy „legyen, aminek lennie kell!”

Bármennyire is történhetnek hibák az üzleti életben, mégis ezen a téren azt kell mondanom, hogy a szakma egészének kérnie kellene a megfelelő hatósági szervek beavatkozását akkor, amikor túlkönnyelműen elhatározott művészi, illetőleg üzleti tervek megvalósítását kívánják.

Itt nem lehet eléggé szigorúnak lenni! Kevesebb kár az, ha valaki egy visszautasított filmötleten elveszít ezer pengőt, mint az, hogy filmmé alakítsa és utánna úgy ő, mint talán hitelezői sok-sok ezrest veszítsenek.

Mielőtt a film első fölvétele megtörténne, csak előkészítő költségek merülnek föl. Itt lehet rigorózusnak lenni, mert ezzel csak a gyártóval és közvetve az egész filmszakmával teszünk jót. Minden későbbi rekrimináció, szüszéválasztás, művészi stílus, gyenge művészi vezetés stb. szempontjából, már késő és mérhetetlen károkat okozhat.

Azt hiszem, hogy a filmszakmának a maga teljes egészében kérnie kellene ezt a beavatkozást, hiszen önmagának tenne jót vele! Mert bizonyos, hogy jövőre kevesebbet ugyan, de feltétlenül jobbat és szebbet kell adnunk, mert csak úgy tudjuk a magyar filmgyártás folyamatosságát biztosítani.

Ezen a vonalon látom a magyar film jövőjének egy másik vonatkozását is: a külföldi piacok kihasználását felépiteni. Ahhoz, hogy a nagy országok filmprodukciónál versenyehessünk, előkészített, érdekes és jó munkát kell nyújtanunk!

Gondos művészi és kereskedelmi munka jegyében kell tehát megindulnia a jövő esztendőnek, hogy a palántából már csemetévé serdült gyártásunk fejlődése meg ne akadjon!

Az osztrák filmszakemberek

és moziérdekképviseltek vezetőinek budapesti látogatása őszinte szívből jövő külsőségek között folyt le. A M. M. O. E. elnöksége Bornemisza Gáborral az élén valóban magyaros vendég-szeretettel és előzékenységgel fogadta az osztrák kartársakat, akik tényleg a legjobb benyomásokkal és emlékekkel tértek vissza hazájukba. December 6-án érkeztek az osztrák vendégek Hauer Adolf, az osztrák mozigremium elnökének a vezetésével Budapestre. Hauer elnökön kívül a következők jöttek: Augustin Kranzl, Max Hellmann és Nathan Weiller érdekképviselői elnökök és alelnökök. Az első nap megnézték a Forumot, az Urániát, a Savoyt, majd másnap a Simplon-mozit és még néhány filmszínházat. December 6-án este a Newyork-kávéházban szükkörű vacsora volt, amelyen mozitulajdonosokon kívül Pogány államtitkár, Ruttkay Ödön min. osztálytanácsos, Vigh Bertalan főigazgató, néhány filmkölcsonzó és mások vettek részt. Bornemisza Gábor, Borhegyi István és Szegall Izsó köszöntötték az osztrákokat, akiknek nevében Adolf Hauer elnök köszönte meg a szívélyes üdvözlést. Kedden az osztrákok tisztelegtek a hősök emlékművénel, majd megnézték a Hunnia és a Magyar Filmroda műtermeit. Szerdán, december 8-án reggel utaztak vissza Bécsbe.

(Az osztrák kartársak látogatása nem éppen az első hasonló esemény. Már másfél évvel ezelőtt, amikor 126 német mozitulajdonos érkezett Budapestre, behizonyosodott, hogy az ilyen látogatások nemesak idegenforgalmi és politikai jelentőségű események, hanem szakmai szempontból is fontos megmozdulások. Ha nem is emlékszik az ember minden látogatóra, a nevére vagy közelebbi címérede új ismeretséget, új összeköttetést szerzett és ez sokszor nagyon előnyös egyéni szempontból éppúgy, mint általános szakmai nézőpontból is. Az ilyen cserelátogatásokat gyakran meg kellene ismételni.)

A FILMKULTURA

mai számának boríték lapját

Pelloro-n
nyomták!

Castiglione Henrik

m. kir. kereskedelmi tanácsos,
a budapesti Corso Filmszínház
ügyvezető igazgatója:

A budapesti mozipark adataikra

Egy ország gazdasági, társadalmi, politikai, társadalomgazdasági és kulturális vérkeringésének a szíve: az ország fővárosa. Viszont: a főváros fejlődésének folyamata, gazdasági és szellemi emelkedése az egész ország vagyonosodásának, kulturális előrehaladásának kísérő jelensége.

Kétségtelen, hogy a gazdaságtársadalmi élet alakulását más tényezők is befolyásolják — világgazdasági és világpolitikai események —, mégis, a vezetőszerp az ország belső gazdasági viszonyainak és életkörülményeinek jut, amelyek evolúciójában a kultúra eszközei — a szervezet főütőereinek egyik fontos élettani csoportja — egyre nagyobb jelentőséget kapnak.

A kultúra eszközei!

Újabb tényezők hatalmas konglomerátuma, amelyek tarka kaleidoszkópjából markánsan domborodik ki a modern technika egyik legcsodálatosabb alkotása: a film és vele a mozi.

Hogy előljáróban nyújtsunk egy kis ízelítőt, utalni kívánunk arra a közismert, rendkívül érdekes jelenségre, amely a magyar filmgyártás fejlődésével, a vidéki moziélet életrekeltésében nyilvánult meg.

Csak néhány mozaikszerű adat:

Gazdasági év	A gyártott magyar filmek száma	A vidéki mozik száma*
1933—34-ben	10	302
1934—35-ben	12	322
1935—36-ban	16	349
1936—37-ben	24	384

A vidéki mozipark fenti adataink szerint 3 év alatt 27%-kal növekedett.

Tartalmasabb és tanulságosabb képet nyújt a fejlődés arányának alakulása az egyes gazdasági évek szerint.

* Lajta Andor évkönyvi adatai.

A növekedés %-os aránya az előző gazdasági évhez viszonyítva

Gazdasági év	a vidéki moziparknál	a gyártott magyar filmeknél
1934—35-ben	6.6%	20%
1935—36-ban	8.4%	33%
1936—37-ben	10.0%	50%

A vidéki színházak anyagi fellendüléséről valamennyien tudunk. Titkos rugójáról túlnyomó részben ugyancsak a fenti adatok lebbentik fel a leplet.

*

A budapesti mozipark számszerű alakulásával már hosszabb ideig nem foglalkoztunk. Az idej mozialapítások újból aktuálissá teszik a részletesebb szemlélődést.

Közel ¼ század alatt a fővárosi mozik számszerű alakulását a következő általános rajz mutatja be:

Év:	A mozik száma.*	Befogadó képessége:
1913	114	31.650
1918	78	26.210
1920	79	28.740
1922	85	32.760
1925	82	33.840
1928	84	36.600
1930	86	38.280
1931	82	37.410
1932	78	36.830
1933	76	36.490
1934	74	36.060
1935	76	36.180
1936	76	36.130
1937**	79	39.069

Sajnálatos, hogy a béke éveiből több adat nem áll rendelkezésünkre, mint az 1913. évi.

A filmszínházak világháború előtti feltűnően magas száma összefüggésben van Nagymagyarország moziviszonyival, mert kétségtelen, hogy Budapest, mint az ország kulturális fejlődésének

* A nyári színházak nélkül.

** Az év végefelé megnyíló ugoceaucai Astra-mozival együtt.

központja, ecélú intézményei kérdésében egyenes arányban áll az országos viszonylattal.

Az ország megcsonkítása maga után vonta a gazdasági és szellemi szervezet átállítását is.

Axiómánkkal csak látszólag ellentetes a fővárosi mozipark befogadóképességének későbbi fejlődése, amely az idén több, mint 23%-kal nagyobb, mint 1913-ban.

Ez a jelenség kétségbevonhatatlan dokumentuma annak a sajnálatos ténynek, hogy a budapesti mozipark egészségtelenül túlméretezett.

Megállapításainkat alábbi adataink is igazolják:

Év	Mozik átlagos befogadóképessége	Az átlagos befogadóképesség fejlődésének aránya az 1913. évi adatot 100-nak véve	Egy ülőhely jut a lakosság számából*
		1913. évi adatot 100-nak véve	
1913	278	100	30
1918	336	121	37
1920	364	131	32
1922	385	139	29
1925	413	148	29
1928	436	157	28
1930	445	160	26
1931	456	168	28
1932	472	170	28
1933	480	173	30
1934	487	176	29
1935	476	171	29
1936	475	170	29
1937	494	177	27

A színházak befogadóképessége ezek szerint nagyobb arányban növekedett, mint a főváros lakosságának fejlődése.

Szembetűnő súlyos jelenség, különösen, ha figyelembe vesszük a gazdasági viszonyok kedvezőtlen irányú eltolódását.

Sajnáljuk, hogy a fővárosi moziviszonyokat nincs módunkban külföldi adatokkal összehasonlítani.

Bár alábbiakban és grafikonunkban

* 1920-ban, 1925-ben, 1930-ban és 1935-ben a népszámlálási adatok, a többi években az év közepére kiszámított népesség száma alapján.

az európai fővárosok moziparkjáról tájékoztató képet nyújtunk, ismertetésünkben csak a színházak számát közöljük, mert befogadóképesség szerint a rendelkezésünkre álló kútforrásainkat nem tartjuk megbízhatónak. Előre bocsátjuk, hogy a számszerű adatok sem alkalmasak a fenti megállapítások illusztrálására, mert a nemzetközi mozipark kialakulásában annyi tényezőnek van szerepe, (állami és helyhatósági intézkedések, szociális, gazdasági és kulturális viszonyok) hogy objektív vizsgálódások alapjául ugyancsak nem vehetők figyelembe.

A színházpark befogadóképességének fejlődése egyenes arányban áll a filmgyártás kvalitatív emelkedésével, ami a mozik népszerűségét a társadalmi osztályok magasabb rétegei körében is fokozta. Az egykori „mozgók” ma már komoly, művészi hajlékok, aminek velejárója a színházak belső célszerűségi, kényelmi és esztétikai fejlődése.

Világjelenség ez a nivóbeli változás, azonban a mai viszonyokhoz mérten a fővárosi mozipark ez irányú expanziója — ismételjük — túldimenzionált.

Részletesebb tájékoztatást nyújtanak alábbi adataink:

Budapest mozijainak befogadóképesség szerinti fejlődése százalékban:

Év	300-ig	301-600	601-1000	1000-en felül
1914	81	16	1	2
1922	40	34	21	5
1931	34	39	22	5
1937	32	40	25	3

A fejlődés üteme kézenfekvően túlgyors és nagyarányú!

Az 1000 személynél nagyobb befogadóképességű színházaknál jelentkező visszacsús — bármily különösen hangzik is az első pillanatban — e megállapításainkat csak alátámasztja. Az eltolódás ugyanis azon oknál fogva, mert a szobanforgó színházak maguk jöttek rá arra, hogy színházuk száma a fővárosi viszonyokkal nincs arányban, azokat csökkentették. (Viszont ezáltal nagyobb kényelmet juttattak közönségüknek).

Érdekes jelenség, hogy amíg a főváros lakosságának közel $\frac{3}{4}$ -e (76%) a pesti, $\frac{1}{4}$ -e pedig a budai oldalon él, a mozik megoszlása számszerint 82, illetőleg 18, befogadóképesség szerint pedig 86 és 14%. Nyilvánvaló, hogy a *balpart moziviszonyai lényegesen kedvezőtlenebbek, mint a Duna jobbpartján*. A fejlődés arányai is eltérőek: amíg a budai mozik száma 1920 óta 2%-kal növekedett, a pestieké több, mint 1%-kal csökkent: ezzel szemben a befogadóképesség szerinti alakulás a jobbparton 14%-os, a balparton 36%-os növekedést mutat.

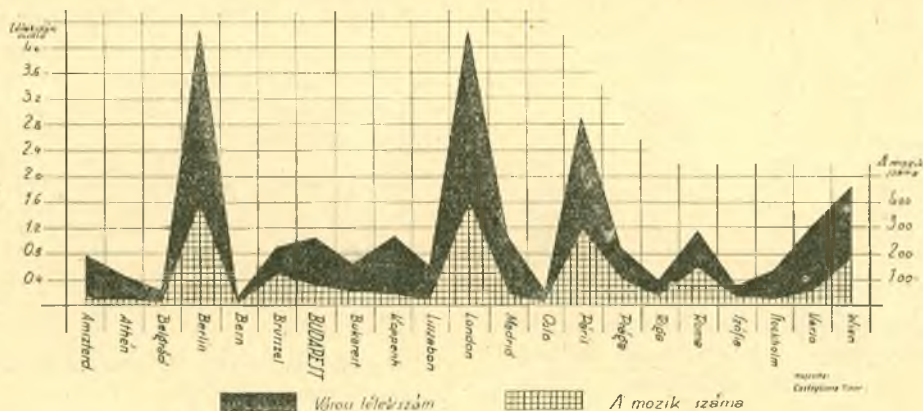
A jobbparton levő mozik kedvezőbb viszonyait *pregnansan rajzolja meg az 1 ülőhelyre jutó lélekszám aránya*. Amíg a budai oldalon 44, a pesti oldalon csak 25 lakós jut egy székre. Kétségtelen, hogy a budai oldal óriási kiterjedése (a főváros területének 55%-a),

Kerületek szerint vizsgálva az adat-tükröt, igen érdekes megállapításokra jutunk.

Az 1 ülőhelyre jutó lélekszám aránya az utolsó 27 év alatt a következőképp alakult:

Kerület	1929-ben*	1937-ben,	1937-ben nagyobb(+) v kisebb (-)
I.	63	53	- 7
II.	38	33	- 5
III.	60	32	-28
XI.	84	51	-33
Budai oldalon	56	44	-12
IV.	10	9	- 1
V.	42	33	- 9
VI.	25	30	+ 5
VII.	17	18	+ 1
VIII.	20	22	+ 2
IX.	47	48	+ 1
X.	20	20	-
XIV.	38	31	- 7
Pesti oldalon	23	25	—
Budapest	27	27	—

Az európai fővárosok lakosságának és filmszínházainak száma:

figyelembe véve a lakosságnek a két part közötti megoszlását — e városrészek fejlődési folyamata ellenére is — lényegesen lerontja a kedvezőbb arányszám jelentőségét. Az előadottak kellő mérlegelését a két part népsűrűségére vonatkozó adatok közlésével kívánjuk támogatni: a hektáronkénti népsűrűség a budai oldalon (az 1935. évi népszéki inventárium szerint) 25, a pesti oldalon pedig 94. (A fővárosi átlag 57.)

Az új közigazgatási kerületbeosztás, továbbá a népesség kerületenkénti megoszlására vonatkozó időközi adatok hiánya a korábbi évek viszonyai-val való összehasonlítást megnehezíti. Ebből a szempontból meg kell elégednünk az átlagalakulást feltüntetett tanulmányunkban korábban közölt adatokkal.

* Az utolsó „néma év“-ben.

Ellenben megkülönböztetett figyelemben kell részesítenünk fenti táblázatunkat, amely igen érdekes belső eltolódásokat tüntet fel.

Mozaikszerű alakulási tablónk legfeltünőbb színfoltjai a budai városrészre esnek, elsősorban a III. és XI. kerületre, ahol az 1 ülőhelyre jutó lélekszám aránya 40—50%-kal esett, annak ellenére, hogy főleg a XI. kerület lakossága a szóbanforgó 5 évben igen jelentékenyen megnövekedett.

Jellemző, hogy a fővárosi átlagarányszámra e változásoknak nem volt befolyása, amit a két part népességi tömörülésének óriási aránytalanságára kell visszavezetnünk.

A pesti oldal egyes kerületeinek viszonyai feljavultak, amiben elsősorban a szóbanforgó városrészek igen jelentős népességi fejlődésének volt fontos szerepe. *A belvárosi színházak mostoha helyzete közismert.* Az 1 ülőhelyre jutó IV. kerületi arányszám legalább a féllével kisebb bármely kerületi arányszámnál.

Budapest népességének társadalmi és foglalkozási rétegződése a legfontosabb tényező a mozi gazdasági életében. Ha ebből a szempontból vesszük vizsgálat alá Buda és Pest viszonyait, kétségtelen, hogy a fenti táblázatnak a jobbpartra vonatkozó kedvezőtlenebb vonásai lényegesen enyhülnek.

A főváros lakosságának foglalkozási megoszlása ugyanis a következőképp alakul:

A kereső és eltartott népesség aránya a jelentősebb foglalkozási csoportok szerint	%-os	
	Buda	Pest
Ipar	36	42
Kereskedelem és hitel	12	18
Közszolgált és szabadfoglalkozás	17	11
Vagyonukból élők	11	6

A két városrész élettereje Budán kétségeienül kedvezőbb, különösen a jelenlegi gazdasági viszonyok figyelembevételével.

A főváros mozi viszonyainak vizsgálatánál nem hagyhatjuk figyelmen kívül Nagy-Budapest kérdését sem, mert kétségtelen, hogy a környéket Budapesttől csak mesterséges határok választják el, a valóságban a szomszédos 18 község — Nagy-Budapest alkotórészei — ma már szorosan összefügg a fővárossal, ami a budapesti moziélet fejlődésének megítélésénél egyre fontosabb szereppel bíró tényező. A környék fejlődésének ugyanis a főváros az egyik legerősebb táp-álója, mert a könnyebb megélhetést, olcsóbb lakást, egészségesebb levegőt kereső fővárosi lakosság tömegesen költözik át a szomszédos község-köszorúba, azonkívül a környéknek közlekedési hálózatkiépítése rendkívül élénk, ingaszerű vándormozgalmat eredményezett: a munkások, hivatalnokok tömegesen kelnek naponta útra, hogy Budapesten megkeressék a kenyerüket.

A 18 község adatait figyelembe véve, Nagy-Budapestnek 119 mozija volna, 59.366 férőhellyel. Az átlagos befogadóképesség pontosan 500; az 1 ülőhelyre jutó arányszám pedig — 1,534.700-as lélekszám alapján — 26. Ezek az adatok megközelítik Budapest arányszámait.*

Érdekesnek látjuk megemlíteni, hogy Budapest környéke olyan evolúción ment át, amely méreteiben szinte amerikai fejlődésnek mondható. Csak néhány mozaikszerű adat:

	Jelenlévő népesség száma ezrekben		
	1920-ban	1930-ban	1937-ben
Ujpest	57.5	67.4	73.7
Rákospalota	35.0	42.9	46.5
Rákosszentmihály	9.2	14.1	16.7
Sashalom	6.2	11.8	14.8
Pestszentlőrinc	11.8	30.6	41.1
Kispest	51.1	64.5	74.2
Pestszenterzsébet	40.5	60.9	82.4
Csepel	13.6	22.9	28.1
Budafok	13.7	19.7	22.7

A fenti 9 község lélekszáma 17 év alatt közel 70%-kal növekedett.

El nem vitatható tény, hogy a város fejlődési folyamatának ilyen üteme,

* 1927. évi kiszámított népesség.

amely a magyar demográfia legtüneménvesebb jelenségének mondható, Budapest szempontjából nem a legörvendesebb. A fenti néptömrölések lélekszámát igen hatványozott módon ugyanis nem csupán a természetes szaporodás duzzasztotta meg. A fejlődésben a városból való kiáramlásnak is igen nagy szerepe van, Budapest életerejnk rovására, ami kétségtelenül a mozi-gazdasági viszonyait befolyásoló legfontosabb tényező

*

Végezetül ismertetni kívánjuk az európai államok fővárosainak mozi-statisztikáját:

Város	Egy mozira jutó	
	A mozik száma	lélekszám
Amszterdam	38	20.300
Athén	26	17.700
Belgrád	14	17.300
Berlin	402	15.000
Bern	8	13.600
Brüsszel	120	6.700
Budapest	79	14.000
Bukarest	52	12.300
Kopenhága	44	19.000
Lisszabon	37	16.000
London	401	10.500
Madrid	46	22.800
Oslo	13	19.800
Páris	298	9.700
Prága	103	8.200
Riga	37	10.400
Róma	156	7.200
Szófia	32	8.900
Stockholm	29	18.000
Varsó	65	18.900
Wien	176	10.600

Fenti adatainknál megragadóbb erővel szemléltet tanulmányunk grafikonja.

Megismételjük azt, amit már fentebb mondtunk, hogy az összeállítás adatai csak tájékoztató értékűek.

Cassel, a nagy közigazdász azt írja: „A kétes értékű adat is jobb, mint az adatok hiánya“. Tanulmányunknak ezen részében nem is vállalkoztunk nagyobb feladatra, mint egy lépést tenni a jövő adatgyűjtéséhez.

Számok a film világból

Afrika: Az úgynevezett „legsötétebb Afrikában“ egyre növekszik a mozik száma. Ma már Délafrikában 300, Nyugatafrikában 33, Egyiptomban 102, Algírban 130 és Tuniszbán 27 mozi játszik. Ebbe a számba nem vettük be az Afrika egyéb részeiben fennálló mozik számát, és ha ezeket hozzászámítjuk, úgy az afrikai mozik száma meghaladja a 676 mozi. A legutóbbi hónapokban 80 új filmszínház létesült a fekete földrész egyes országaiban, úgyhogy ez a kultúra és a népműveltség terjedését igazolja.

Argentína: Buenos Airesben nemrégiben kezdtek meg az Argentina Sono-Film műtermének a felépítését. Az alapító letétele rendkívül ünnepélyes külsőségek között zajlott le. Az argentinai filmgyártás új telepe a világ egyik legmodernebb filmgyára lesz, amit az alapítók és a vállalat a legmodernebb technikai gépekkel lát el. A hatalmas területen 3 óriási és két kisebb műtermet létesítenek, természetesen a hozzávaló melléképületekkel együtt. Az új gyártelep az argentinai főváros egyik legszebb részében épül.

India: Ebben a hatalmas birodalomban, amelynek 350 millió lakosa és kereken 700 ezer városa és községe van, mindössze 650 filmszínház játszik. Ezzel szemben sokkal fejlettebb és magasabb színvonalú az indiai filmgyártás, amelybe eddig 11—12 millió angol fontot fektettek be. Az indiai film előállítás költségei aránylag kedvezőek. 5000 fontnál drágább filmet nem igen szoktak gyártani. A legdrágább indiai film, amelyet eddig előállítottak 22.000 fontba került. A meglehetősen alacsony előállítás költségekkel szemben áll az aránytalanul magas bevételi lehetőség, mert az 5000 fontos film 20.000 font bruttó forgalmat ér el.

Törökország: Sajátságos a helyzet a törökországi elsőbűtes filmszínházaknál. Ezek tudniillik közvetlenül szerzik be filmszükségleteiket a filmköleszönzök kikerülésével és csak azután adják a filmvállalatoknak. 1925-ben kb. 50 filmszínház játszott Törökországban, számuk ma már közel száz. A legszebb és legnagyobb török színház az isztambuli Saray-mozi. Ismert török cég az Ipekji-filmgyártó és filmkereskedelmi vállalat, amelynek nagy mozija is van, a Melek-Ipek. Isztambul egyetlen műterme ugyancsak az Ipekji testvéreké, ezt a műtermet elég jól és a legújabb technikai találmányokkal szerelték fel, itt azonban nemcsak török hanem görögnyelvű filmeket is gyártanak. A műteremben külföldi filmeket is szinkronizálnak, azonban e téren csak a kísérleteknél tartanak. A legnagyobb filmvállalatok egyike a Fitas, nem kevesebb mint 130 külföldi filmet vásárolt össze (!) köztük 16 németet, 87 amerikai, 24 franciát és 1 magyart: a Mária nővér német változatát.

Mit hoz az UFA? Négy nagyszerű üzletfilmet!

1. Tokaji rapszódia

Szilágyi László, a nagyszerű
szinpadai író színjátéka.

Hajdu Imre gyönyörű, szívhez
szóló magyar zenéjével.

Főszereplők:

Lehotay Árpád, Donáth Ági,
Pataky Jenő, Rózsahegyi Kál-
mán, Vaszary Piri, Szombathelyi
Blanka, Boross Géza, Dajbukát
Ilona, Maklár Zoltán, Bilicsi
Tivadar, Bársony István.

3. La Habanera

Zarah Leander

Rendezte: Detlef Sierck,
„Az utolsó akkord“ és az „Új élet felé“
világhírű rendezője.

Hatalmas, modern forradalmi cselekmény.

Zarah Leander páratlan szép-
sége, játéka csodás hangja és
éneke óriási hatással érvényesül
ebben a filmben.

Főszereplők még:

Karl Martell, Ferdinand Marian, Julia Serda
és a **magyar** Földessy Géza.

2. GASPARONE

Millöcker világhírű nagyoperettje filmen

RÖKK MARIKA

legcsodálatosabb szerepében.

Rendezte: Georg Jacoby, a nagy-
sikerű „Csárdáskirálynő“
rendezője.

Főszereplők még: Leo Slezák, Sima Oszkár,
Johannes Heesters, Heinz Schorlemmer.

Az UFA egyik legnagyobb világfilmje!

Még ragyogóbb, még káprázatosabb ki-
állítású, mint a „Koldusdiák“.

Üzleti lehetőségei még sokkal nagyobbak.

4. Viharrepülés egy leány után

Willy Fritsch, Olga Csehova,
Jutta Freybe, Mari Koppenhöfer
főszereplésével.

Szenzációs, izgalmas, lenyűgöző
film a repülőgépek világából.

Rendezte:

ERICH WASCHNEK.

LEGJOBBAN JÁR, KI AZ UFÁVAL TART!

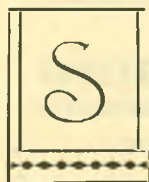

BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS UCCA 13. TELEFON: 183-858.

Dr. Vári Rezső

ügyvéd, az O.M.M.E. ügyésze :

Száz rendelet egy sorba...

Száz rendelet jelent meg a mozgósínházakról és a filmgyártásról. Száz rendelet szabályozza ezt a szakmát. Ez a szám még nem teljes, mert ezenkívül van még három törvény is, amely a mozikkal foglalkozik: szinkrontörvény, a rokkanttörvény és a szerzői jogi törvény, amely mind tartalmaz a filmre és mozgósínházra vonatkozó rendelkezéseket. Még a gyakorlott jogász is nehezen igazodik el a rendeletek eme útvesztőjében. A mozgósínháztulajdonostól nem is lehet megkívánni azt, hogy ezeket a rendeleteket ismerje, betartsa, megtanulja és így mozgósínháza vezetése helyett *közigazgatási* magasabb képzettséget sajátítson el.

De még a közigazgatás szakembereinek is nehéz eligazodniok e rendelet-halmazban. A közigazgatási tisztviselőknek, akiknek feladata volna ezek betartását ellenőrizni, értve ez alatt a szolgabírákat és a rendőrkapitányokat, nem lenne sok ez a száz rendelet sem, ha csak a mozival lenne dolguk, de a mozin kívül más foglalkozási ágakra is figyelemmel kell lenniök. (Jóllehet egyes mozisok igen panaszkodnak, hogy vannak közigazgatási szakemberek, akiknek nincs más gondjuk, csak a mozik.) Ezek a rendeletek egymást *hatálytalanítják*, egymásnak *ellentmondanak* és bár az évközben megjelent közigazgatási szakmunka (Ruttikay: A mozgóképüzemek közigazgatási jogszabályai) igen jól felsorakoztatta a hatályos rendeleteket, mégis meg kell állapítanunk, hogy e hatalmas rendelet-tömeg, mint *félelmetes útvesztő mered* a mozissal szemben. Mindig és mindenkor ki van téve annak, hogy valamilyen rendelet ellen vét és ezért vagy

megbüntetik, vagy ami még rosszabb, engedélye és ezzel kenyere, vagyona esik évenként alá. Ennek csak egy megoldása lenne: *össze kell vonni és össze kell foglalni a rendeleteket négy rendeletkeretbe*. Ezek a következők:

Az első keretbe tartozó rendelet foglalkozna a mozgóképüzemengedélyekkel és üzemvitellel,

a második az *alkalmazottakra* vonatkozó rendelkezéseket tartalmazná,

a 3. szabályozná a *filmgyártást*,

a 4. a *filmcenzurát* ölelné föl.

Ily módon aránytalanul csökkenne a mozik vezetőinek feladatköre, megkönnyebbedne a hatóságok ellenőrzési munkaköre és az ügymenet is határozottan meggyorsulna. Mindenki tudná a kötelességét, mozis, épp úgy, mint ellenőrző tényező és ezáltal a rend és szabályozottság sokkal körülhatároltabb lenne. Száz rendeleten nem ismerheti ki magát senki és száz rendeletet czerféléképpen lehet magyarázni.

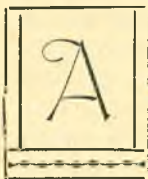
Emlékezzünk arról az időről, amidőn összesen egy rendelet volt. A 64.573—1901. B. M. rendelet, amely nem vonatkozott a mozikra, miután 1901. évben még nem volt szabályozandó mozi és mégis ennek a rendeletnek az alapján nagyon szépen működött és fejlődött Budapesten 100 mozi. Akkor a mozik száma volt száz, ma a rendeletek száma száz. Ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy a mozik számát kell emelni, hanem azt, hogy a rendeleteket kell csökkenteni.

Hagyjuk meg a *mozisokat mozisoknak*, ez az ő munkakörük, a feladatuk, a nemzetgazdasági elhivatottságuk. Ha közigazgatási professzorokat akarunk nevelni belőlük, úgy ennek — a mozik és mozisok egyformán kárát vallják.

Lohr Ferenc,

okl. gépészmérnök, a Hunnia-filmgyár hangmérnöke:

Az önműködő hangdinamika-szabályozás kérdése

hangosfilm, a rádió és a gramofonközvetítés technikai tökéletesítésével kapcsolatban logikus időszerezéssel nyernek jelentőséget egyes fontos műszavak. Nemrégén még az erősítők „érzékenységének növelése” volt a konstruktörök álma, később a „minőség” foglalkoztatta a gyárat. Nemsokára a „mindent a hálózatból” jelző agyonszorította a telepes vevőkészülékeket, majd a végerősítő minél nagyobb teljesítménye, a hangszórók hatásfokának növelése, a szelektivitás, hullámsávszűrés volt a műszaki cikkek fő anyaga.

Az 1938-as év reklámja a rádiózás területén a „dinamika” szót emeli ki. Vevőkészülékeket önműködő dinamika-szabályozóval építenek és ezzel meg akarják akadályozni az erősítők „túlvezérelhetőségét”, vagyis a túlerőtetéséből származó torzítását, recsegését. Másrészt nagyobb hangossági különbséget akarnak létesíteni ugyanannál a leadásnál. Bár ezek az olcsó megoldások nem adják még meg a teljes illuziót, legalább izelítőt nyújtanak a jövő vevőkészülékeinek dinamika-teljesítményéből. A rádiózók nagy része türelmetlen az állomások beállításánál, de talán még türelmetlenebb a hangerősség meghatározásánál. Sajnos, ezen nem segít a dinamika-szabályozó. Arra sem alkalmas, hogy nagyobb hangerősséget adjon, mint amire a meglévő erősítő képes. Nem célja az eredeti hangosságát egy zenekarnak kicérszakolni, de célja az eredeti hangerősségek arányos közvetítése. A dinamika-szabályozó szerepe tehát meghatározott határokon belül arányosan közvetíteni a hangerősséget. A megengedett felső határ az erősítő

torzításmentes kimenőteljesítménye, rádiónál két különböző, de egymáshoz közeleső hullám maximális modulációjának korlátozása, gramofonnál pedig az egymás mellett haladó barázdák (Rille) nagy kitérőjeinél a tűnek a másik barázdába való átugrásának megakadályozása.

Hangosfilmnél különösen jelentős szerepe van a dinamika-szabályozónak. Felvételnél a maximálisan megengedhető hangerősség beszabályozása különösen nagy gondot okoz és megnyugtatóan szolgálna egy szerkezet, amely kizárná a túlvezérléseket.

A dinamika tekintetében nagy zür-zavar uralkodik még a hangközvetítésknél és sok keserű órát szerez azoknak, akik helyesen végzik a hangdinamikájának felvételét, de a közvetítésnél mások elrontják a munkáját.

A valóságban a hangnyomáskülönbségek olyan nagymérvűek, hogy hű közvetítésük még a legdivatosabb technikai módokon sem lehetséges. Egy ágyúdörgés és egy halk levélzizegés között egymilliószoros nyomáskülönbség van. Ha meggondoljuk ezzel szemben, hogy a ma üzemben lévő legtöbb hangfelvételi szerkezettel csak 1:10 nagyságrendi különbséget közvetíthetünk, szégyenkezve kell bevallanunk, hogy dinamikai közvetítésünk még messze alatta marad az elfogadható mértékűnek. Sokak előtt lehetetlennek tűnik kijelentésünk, hogy egy halk suttogás a filmen csupán egyötöd hangerősséget képvisel egy legnagyobb kiáltással, vagy detonációval szemben, pedig a régebbi hangfelvevő gépeink csupán ennyire képesek és ezekkel kell dinamikai illuziót keltenünk. Az amerikai gépek általában 1:20 arányt hoznak ki, önműködő szabályozó nélkül. Az újabb dinamika-szabályozók már

1:100 arányt tesznek lehetővé és ezt az arányt egyelőre mint az elérhető maximumot kell tekintenünk és elfogadhatónak itélnünk.

Ha az erősítő és az egész hangközvetítő szerkezet nem ad kellő dinamikát, akkor „lapos“ lesz a zeneközvetítés. Nem illuziótkeltő, ha a filmen látott nagy zenekarnak hangszórón közvetített hangja csupán szerény utánzata az eredeti hangerősségnek, de még kevésbé közelíti meg a valóságot, ha a közvetítésben nincsen kellő különbség a *piano* és *forte* részek között.

Régóta felmerült a kívánság olyan erősítők megszerkesztésére, amelyek hangerőszabályozó kezelése nélkül, önműködőleg beállítják a legnagyobb és legkisebb torzításmentes hangerősséget.

Ennek a kívánságnak ma már sokféle megoldása van és mindegyiknek főelvé, hogy a mindenkori, kívánt hangerősségnek megfelelően változtatják az erősítés mértékét, vagy műszaki nyelven változtatják az „erősítő tényezőt“. A változtatás kétféle lehet. Elérhetjük az új szerkezettel, hogy ennek hatására a bemenő feszültség növelésével arányosan csökken a megfelelő kimenő feszültség, vele együtt a hangerősség is. Ezt a szerkezetet *kompresszor*-nak hívjuk. A kompresszor tehát bizonyos meghatározott mértékre sűríti a maximális kilengéseket és a valósághoz mérten csak arányosan emeli a maximálisnál kisebb feszültségeket. Ezek szerint mindenütt indokolt a kompresszor használata, ahol az eredeti hangerősséget egy előírt mértékű feszültségre kell leszükenítenünk. Így elsősorban indokolt a használata a filmnél. Itt kényszerülve vagyunk a mikrofonok, az erősítők és főként a fényvezérlőszerv véges értékei és torzításmentességi feltételei miatt maximálni a megengedhető kivezérlő feszültséget. A rádiónál és a gramofonlemezvágónál való fontos szerepét már hangsúlyoztuk.

A kompresszor méretezésénél vi-

gázni kell arra, hogy ne fojtsuk le mértéken felül a kis feszültségeket, mert ebben az esetben nem halljuk a halk hangokat illetve azok belevesznek az erősítő alapsistergésébe.

Mint látjuk, a kompresszor arányosan lefojtja az eredeti hangosságot, amelyet a filmműterem, a rádió-studio, vagy a gramofonfelvevő-terem képvisel. Ezt a veszteséget, lefojtást ismét visszakaphatjuk a közvetítés folyamán, ha a lefojtott feszültségeket arányosan növeljük a mozgóképszínház leadóerősítőjével, a gramofonerősítővel, vagy a rádió vevőkészülékébe épített dinamikasabályozóval.

Ennek a készüléknek szerepe viszont ellenkező hatású, mint a kompresszoré. Arányosan olyan mértékben kell fokoznia az erősítési tényezőt, mint amilyen mértékben a kompresszor csökkentette azt. Az ilyen hatású készüléket *expander*-nek hívjuk. Az expander működése nem lépheti túl a leadóerősítő legnagyobb torzításmentes teljesítményét, ha az jól méretezett. Az expander méretezésénél nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a körülményt sem, hogy a gyorsan emelkedő erősítési tényező károsan beleyásolja, sőt meghamisítja az eredeti hangerősség különbségeket és jó expandernek csak azt nevezhetjük, amely egyenletesen növekvő erősítési tényezőt mutat.

Szerkezetre nézve úgy a kompresszor, mint az expander hasonló, sőt, legtöbb esetben fordított pólussal a kompresszort mint expandert működtethetjük.

A dinamikasabályozás megoldása első pillanatra igen egyszerű feladatnak látszik, ha csak azt az általános kötelességet végzi, hogy változtatja az erősítési tényezőt. Hiszen a bemenőfeszültségnek egy hányada felhasználható arra, hogy egy „szabályozócső“-be vezetve és annak anódáramát egyenirányítva, befolyásoljuk az első cső (pl. pentóda) anódáramát. Egy másik megoldás, hogy a már nor-

málsan felerősített feszültség egy részét visszavezetjük a végerősítóből az első cső szabályozására.

Hogy a probléma mégsem ilyen egyszerű, az kitűnt már az első dinamika-szabályozó megépítésénél. Elsősorban a visszacsatolás körül jelentkeztek hibák. Az anódkör egyenáramú ellenállásában a hirtelen eltolódások pottogásban jelentkeztek. Az „időálló” speciális értékre fontos előírásokat kellett megállapítani. A lepdőfeszültséget maximálni kellett a torzításmenetség feltételeiből kiindulva. Az alsó határt annak figyelembevételével kellett meghatározni, hogy a halk hangok és az erősítő alapsistergése között elegendő különbség maradjon. (Störpegel).

A legnagyobb nehézséget azonban az okozza, hogy a felvételi és a leadóerősítőt össze kellene hangolni és úgy szerkeszteni, hogy a leadóerősítő épen olyan mértékben emelje a megfelelő feszültségeket, mint amilyen mértékben lefojtotta azokat a felvételi erősítő.

Mindezeket a nehézségeket áthidalták már és jelenleg olyan megoldások vannak — sajnos még csak laboratóriumi minőségben — amelyek kitűnően kielégítik a hozzájuk fűzött reményeket. (Ilyen kapcsolásokat közöl pl. a Funktechnische Monatshefte folyóirat következő számai: 1936. 1, 6, 8, 10).

Meglepően jó hangközvetítést ma már csak dinamikasabályozóval ellátott erősítőktől várhatunk és csakis ezekkel élvezhetük a legesendesebb ruhaszuszogástól a legerőteljesebb finálékig menő dinamikai skála színes tartalmasságát.

**Magyar Mozgófénykép
Gépkezelők Országos Egyesülete**
Budapest, VII., Wesselényi ucca 73.

Telefon: 337-598.

Hivatalos órák: 2—5-ig.

A munkaügyeket Weisz Henrik a Rex-mozgó gépésze intézi.

Hivatalos órán kívül hívható d. e. 10—12-ig 14-57 11, este pedig 6—12-ig az 13 21-75. telefonszám alatt.

A

RADIUS

nagy sikere:

EGY LEÁNY, ARI NYER

Jean Arthur
Ray Milland
Edward Arnold

robogó tempójú — pazar vígjátéka

ÜRINÖK ELÖNYBEN

Ragyogó vígjáték
egy káprázatos revü foglatatában

Főszereplők: Ida Lupino
Jack Benny
Richard Arlen
Gail Patrick
Martha Raye

A

**CORSO és
METRO-FILMPALOTA**

eseménye:

VILÁGHIRŰ TECHNIKOLOR FILMÜNK

TROPUSI VIHAR

(A tenger zsoldosai)

Rendezte: James Hogan

Főszereplők: OSCAR HOMOLKA
RAY MILLAND
FRANCIS FARMER
BARRY FRITZGERALD
és Lloyd Nolan

Megjelenik január havában: City — Omnia

PARAMOUNT FILMFORGALMI RT.

Budapest, VIII., Rákóczi-út 59. Telefon: 134-437

Bocsánat: hogy a III. filmgeneráció is közbeszól

— A harmadik filmgeneráció véleménye és felfogása az időszerű filmkérdésekről komolyan és derűsen —

A karácsonyi ünnepek alkalmával megszólaltattunk néhány ismert szakmabeli kartársunk immár felnőtt férfi- és női sorba, sőt már kenyérkereső sorba jutott tagját. Azok, akik ma a Filmkultúra hasábjain hozzászólnak a fölvetett időszerű filmkérdésekhez, komoly, dolgozó és tehetséges tagjai a társadalomnak. Apjuk a második filmgeneráció, de többen már az első generáció végén kerültek a szakmába, sőt vannak olyanok is, akik az első filmnemzedékkal majdnem egyidejűleg kezdték meg működésüket, de ennek ellenére sem első generáció.

Az első generáció „uralmi” idejét számítsuk 1896—1910, a másodikét 1910—1930 és körülbelül ebben az időben kezdtek felcseperedni a második filmgeneráció diák-gyermekei, akik ma már kézírattal, vágóollóval, vetítőgépporsóval, műsorbeosztóval, reklám- és propagandaanyaggal és egyéb filmszakmai „segédeszközzel” a kezükben vagy önálló kenyérkeresettel rendelkező emberek, vagy szüleik üzemében dolgoznak.

És most következnek a harmadik filmgeneráció rendkívül okos, szellemes és tuláló véleménynyilvánításai:

Griesz József:

(Admirál- és Turán-mozgó)

Egészséges filmgyártás, egészséges mozipolitika

Ha végigkísérem a magyar filmgyártás fejlődését a gyermekcipőtől mai eléggé fejlett színvonaláig, akkor megfelelő alapot szereztem annak a meggyőződésnek, hogy a magyar filmgyártás a jövő. Emlékszem még arra az időre, amikor féltő gondolat néztünk a magyar film jövője elé, féltünk, hogy nem fejlődhet a mi kis országunkban, ahol a kis piac mellett még a gazdasági adottságok is hiányoztak. A magyar filmgyártók bátorsága és a mozisok önzetlen áldozatkészsége saját erejéből, korlátozó rendelkezések és a gazdasági életre káros állami beavatkozások ellenére is, nemcsak mennyiségben, hanem minőségben is olyan filmgyártást hozott létre, amelyre méltán büszkék lehetünk. Akkor tudjuk ezt a teljesítményt kellőképpen értékelni, ha összehasonlítjuk a magyar filmgyártást a szomszéd államokéval. Ezek a álla-

mok, bár népességük és győztes államok lévén — gazdasági helyzetük kedvezőbb, filmgyártásukat nem tudták megteremteni, illetve ilyen színvonalra emelni. Mennyivel előbbre fejlődhetett volna filmgyártásunk, ha olyan szeretetteljes megbecsülésben és anyagi támogatásban részesül, mint más államok nemeti filmgyártásai! Az az eredmény, amelyet saját erőnkre támaszkodva értünk el, olyan tanujele a szakma életerejének, amely remény és biztató ígéret a jövő felé. De nem szabad figyelmen kívül hagyni azt, hogy a magyar filmgyártás fejlődése szervesen összekapcsolódik a mozik fejlődésével. A mozik fejlődése nemhogy előrehaladott, hanem visszaesett. Ennek a visszaesésnek be kellett következni ott, ahol diktatura, — az elsőhetes egykéz diktatúrája érvényesül. Ez az egykéz ráerőszakolt a szakmára olyan üzleti rendszert, amely helyte-

lenségénél fogva más országokban nem található fel. Helyszüke miatt ennek a rendszernek csak egyik káros kinövésére fogok rámutatni, amely miatt szenvedni kell a szakmában mindennek — az egykéz érdekeltsegein kívül. Ha magán az utánjátszáson belül első-másod-harmad hét alakul ki, a tulajdonképpen *másodhetesnek* nevezett mozi akkor kapja a filmet, amikor a közönség nagyrésze látta, a

többit elfelejtette. Ennek káros kihatását pedig a szakma minden rétege meg kell, hogy érezze az egykézen kívül. Az első hétnek be kell látnia, hogy a hatalommal élni szabad, de visszaélni nem és megértőbbnek kell lennie a szakma *általános* érdekeivel szemben, amelyet eddig mindig figyelmen kívül hagytak. Hiszen *egészséges filmgyártás csak egészséges mozikon épülhet fel.*

Ifj. Gyárfás Gyula

joghallgató:

A filmszakma új utakon

Amidőn a harmadik filmgeneráció hangját megszólaltatom, mindenekelőtt hálatelt elismeréssel emlékezem meg *apáinkról, elődeinkről* akiknek munkában megedzett keze és becsületben megacélosodott szíve jelölte ki a film útját a magyar történelemben. Elévülhetetlen érdemük, hogy az egykor intézményesen megvetett filmet közelebb hozták a művészihez, a régi mutatványos bódékat pedig kultúrtényezővé fejlesztették. Nekünk fiataloknak már nem kell megküzdenünk a *lenézéssel párosult megvetéssel*, nem kell keresnünk a működési lehetőségeket, mert a szakma néhány év alatt fellendült és a magyar mozi és film echósszekere megindult a boldogulás felé.

Apáink tisztelete, a megindító munkásokkal való összhang és megértés, ez az alapunk. Erre az alapra kell építenünk. Mert észre kell vennünk, hogy az élet halad, a viszonyok változnak és a filmszakma is csak úgy állhatja meg méltóan a helyét, ha *fejlődése összhangban van a viszonyok változásával.*

A harmadik filmgeneráció országútjának látóhatárán két eszme áll: a *kultúra és a szociális törekvések.* Ime a két cél.

A filmszínházak mai nagy nép-

szerűségét azzal magyarázzák, hogy a közönség megtalálja a filmben a szórakozást. Igen nagy jelentősége van a ma túlfűtött, agyonhajszolt életben a gondnélküli szórakozásnak. A *film* tovaperog, tartalmát elfelejtjük, de megmarad bennünk a szép, az érték: a *kultúra.* A *filmgyártást* tehát szoros összhangba kell hozni a művészi alkotással, a *mozivezetésnél* pedig a közönség lelki szükségletének megfelelő kielégítése kell, hogy megelőzze az üzleti szempontot. Mert a huszadik században a film van hivatva arra, hogy ezer arcával foglalkoztassa a gyermek fantáziáját, nevelje a rászorulókat, szórakoztassa az elfáradtakat és reményt adjon a csüggedőknek.

Szociális elgondolás kell, hogy átfűtse a szakma életét. Ránk vár, hogy annak a már nagy létszámú társadalomnak, amelyet a szakma magába foglal, életviszonyait rendezzük és szociális érdekeit képviseljük. A sok aránylag kifizetésű alkalmazott félve néz a jövőbe. Jövedelme csak a keserves megélhetésre ad lehetőséget, takarékoskodni nincs módjában. Mi lesz, ha kora, vagy egészségi állapota miatt kidül a munkából. Főnöke vagy segíti saját jószántából, vagy eltűnhet a társadalom színteréről. *Égető szükség van tehát mielőbb olyan intézmény-*

re, amely az alkalmazottak jövőjét kellően biztosítja, legyen az nyugdíj-alap, vagy egyesületi segítő.

A harmadik filmgeneráció tudja hivatását. Tovább kell fejlesztenünk a

magyar filmkultúrát és segíteni kell a szakma sok névtelen munkását, hogy mindig előre, mindig fölfelé haladhassunk a szebb jövő, a boldogabb magyar élet felé.

Kaszvár Zoltán:

Filmkritika és filmriport

A filmkritika és filmriport az újságírásnak két egymástól teljesen különböző ága. — olyannyira, hogy ez a két munkakör nem egyszer éles elentétbe is kerül egymással.

Hogy a két szerepet nagyobbrészt mégis egy és ugyanazon személyre, — még pedig a riporterre osztják ki —, annak okát abban igyekszem megkeresni, hogy a filmet a sajtó még ma is inkább tartja ipari vállalkozásnak, mint művészetnek, tehát úgy gondolja, hogy *nem érdemes vele* komolyan foglalkozni, mert magasabb kritikái szempontból megvizsgálni úgy sem lehet.

Ez a felfogás egészen a legutóbbi időkhöz teljes mértékben helytálló is volt, hiszen a mozi valóban nem szolgált másra, mint hogy 2—3 óra hosszúságú olcsó pénzért szórakozást nyújtson a társadalom ama rétegeinek is, akik anyagi lehetőségeiknél fogva nem tudták, vagy kisebb kultúrigényeiknél fogva nem akarták a színházat látogatni.

Lassan azonban ennek a felfogásnak véget kell vetni a *filmgyártásban*. Hiszen a film az elmúlt négy évtized alatt, technikailag elérte azt a csúcspontot, amelynél magasabbra — a színes és plasztikus film problémáját kivéve — már nem igen emelkedhet, így tehát nem igen lesz mód arra, hogy a közönséget ilyen hatások felhasználásával magához csábítsa. A következő lépés a művészi kérdések frontba állítása. Ezt az irányt jelenleg leginkább a *francia és angol filmgyártás* nem egy darabja képviseli, mondhatni szép sikerrel. Ez a most induló

filmművészeti irány azonban csak akkor tud komoly, erős gyökereket eresztetni, ha megfelelő méltánylásra talál és a komoly, szakszerű és *művészi* kritika segítségére sietve felemeli őt a színpad úgynevezett klasszikus magaslatára.

Ne gondolja senki, hogy ezáltal a mozi erősebb versenytársa lesz a színháznak, mint eddig volt, hiszen a *színpadnak továbbra is megmarad az a behozhatatlan előnye, hogy ő az élő szó varázsával hat, szemben a filmmel, amelynek továbbra is a tér és időbeli korlátlan lehetőségek felhasználásával kell a közönséget magához vonzania.*

A harmadik, most induló filmhírlapíró-generációnak tehát azt a törekvést kell követnie, amely szerint a *filmkritikát és a filmriportást helyes lenne két egymástól független részre osztani.*

Helyes lenne egyrészt azért, mert a riporter, akit hivatásánál fogva a *személyes ismeretség* és esetleges *barátság* is fűz a szerzőhöz, színészhez, rendezőhöz, producerhez egyaránt, nem egyszer a legjobb indulat mellett sem tudja függetleníteni véleményét ezeknek a kapcsolatoknak hatása alól, másrészt pedig azért, mert a film új kritikussai éppen úgy mint most egyes színkritikusok, nemcsak egyszerű véleményt mondanának a nekik bemutatott képről, hanem szakszerű tanácsaikkal elősegítenék a film további fejlődését és segítenének megépíteni azt az utat, amelyen a film eljut a *művészetek szűkkörű és arisztokratikus társaságába.*

Lakner Livia:

Nőági örökösödési jog a filmszakmában, vagy a „pragmatica sanctio” érvényrejutása

A magyar filmszakmában az utóbbi évtizedben a „Pragmatica sanctio” 1723/I. II. tc. kezdett érvényesülni.

Eddig ugyanis a szakma koronázatlan királyait csupán *fiú* gyermekeik követték celluloid trónjukon, uralomra tehát csak a *férfiak* jutottak. Az utóbbi évek azonban azt mutatták, hogy — bár kissé késve — de érvényre jutott a Pragmatica sanctio a filmszakmában. A filmszakembereket leánygyermekeik is követhetik és a harmadik filmgeneráció élén többen vagyunk nők is. Filmes szüleinél tapasztalataival felvértezve indulunk harcha az étellel, amely mindannyiunk részére *kiszámíthatatlan*. Hozhat győzelmet, de hozhat vereséget is. Páncélunk az I. és II. mozigeneráció sok deficitje, pajzsunk néhány elődünk bukása. Seregünk kellő erővel, elegendő mennyiségű fegyverrel száll síkra és fokozott energiával küzd sikeréért. Mária Teréziát tekintjük eszményképünknek, aki az első magyar női uralkodó volt. Szeretnénk, ha mi, a filmszakmabeli jogok nőági örökösei is annyi győzelmet aratnánk, mint ő aratott és nem lennének a szakmában NAGY (képü) II. FRIGYESEK, akik

mindenki letiprására törekszenek. Szeretnénk, ha nem kellene vereségeket szenvednünk és szeretnénk, ha jönne egy új II. József, egy új „*tűrelmi-rendelettel*”, amelyben elrendelné, hogy *legyenek türelemmel a magyar filmmel szemben*.

Csak kitartás! Mert a III. filmgeneráció életét és véréit áldozza a magyar film diadaláért!

Bár anakronizmus a „Pragmatica sanctiova!” kapcsolatban légvédelemről beszélni, de meg kell említenem, hogy a légvédelemre is okvetlenül szükség van szakmánkban... Meg kell oltalmaznunk ezt a légkört... Nem szabad hagyni, hogy hozzánemértő egyének kontárgázzal megfertőzzék. Vegyünk magunkra inkább száz álarcot, vessük le ezt a láz-álarcot, de óvjuk meg úgy a szakmát, mint a magyar filmet a sok buk-bombától, hogy az újabb generációnak ne kelljen minden percben mentőket hívni — a *cégvédelemre*.

Fújjuk meg a szirénákat! Ez jellezze, hogy új kor kezdődik és a legfiatalabb generáció igyekszik ezt az új kort egy jobb korrá varázsolni!

Lakos István:

A reklám, a film és a közönség

A közönségért született, érte él és fejlődik a film, ez a, lehetőségeiben *végtelen* és méltán csodált találánya az emberi észnek. Egész énjére rányomta bélyegét ez a függés vagy — mondjuk — párhuzam, melynek egyik oldalán a közönség érdeklődése, kívánságai állnak, vele szem-

ben pedig az ezeket kielégíteni akaró *film*, amely csak ritkán és akkor is többnyire eredménytelenül kísérel meg parancsolni zsarnok urának. A filmben tehát többé-kevésbé maga a közönség van *benne* és minél jobban fel-leli ez ott önmagát, annál jobbnak találja a filmet. És a film, amelyet a

művészetnek, a technikának és a pénznek hatalmas összeforrása óriássá emel, minden igyekezete és minden lelki közösség ellenére önmagában mégis csak tehetetlen. A közönség közönyös bizonyos mértékben és ezen a közönybástyán közvetítő nélkül még a legjobb film sem tud keresztüljutni. *Kell valami*, ami letöri ezt a gátat, ami minden egyes filmet külön-külön megismertessen a közönséggel és közelebb hozzon hozzá. Ez a szükség fejlesztette ki a reklámnak fáradhatatlanságot és mindig újat parancsoló művészetét.

A mai ember sietésében (vagy éppen nagy ráérésében, de ekkor ugyanis hiábavaló minden reklám) szinte észre sem veszi azt a reklámharcot, amely körülötte és miatta folyik. Igen, harcot, mert a film valóságos harcot vív az érdeklődésért. Természetesen más volt a helyzet, amikor a közönség tódult a moziba, csupán azért, hogy megszogni lássa a képet, hogy hallja a hangját vagy, hogy a szivárvány színeiben lássa tündökölni. Most, amikor a technika csak árnyalatokban és nem nagy vonásokban tökéletesedő filmeket termel (figyelmenkívül hagyva a kísérlet fokát még alig átlépő háromdimenziós képet), meg kell küzdeni az érdeklődésért. De a reklámötletek nem tartanak lépést a filmek szaporodásával. A fényreklámok, a hasábos újsághirdetések és tarka plakátok, mint olyanok már rég nem jelentenek újat, pedig az emberi érdeklődésnek és figyelemnek sajátsága, hogy legerősebben az új, a szokatlan ragadja meg.

Milyen legyen tehát a reklám: új Ha pedig formában, már csak nehezen lehet új, legalább új legyen a tartalomban. Ha eddig tulsufolt, tarka plakátokat készítettek, hozzanak most hatalmas fehér papírlapedöket. Legyenek hangosak, feltűnők ezek, nem fontos, hogy mindig a film hangulatát

adják, csupán a figyelmet hívják fel rá. Legyen benne valami, ami foglalkoztatja a közönség képzeletét, ami kihasználja az emberi kíváncsiságot. Ám legyenek a reklámok — ha ez nem csökkenti a hatást — stilszerűek. Ez természetesen elsősorban olyan filmekre vonatkozik, amelyek nem a mély művészet érzelmekapcsolatain, tehát bensőségeken, hanem külső ötleteken és kifejezéseken alapulnak. Úgyes példáját adta a reklám e fajtájának a színház, amely, amikor a film őskorából való filmeket újított fel, portálját régmódivá formálta, elé pedig gázlámpákat és omnibuszt állított. Változtassák a már megszokott fényreklámokat, oltsa el egy-egy mozi néha csillogó transparensait és a közönség a szokatlan sötétségre jobban figyel, mint a már heidegzett neoncsövek és világítótestek tömegeire.

Az ideális reklám az lenne, amelynek hatására a közönség előzőlenné a mozit.

Mit csinál ezzel szemben valóban a közönség? Felpillant egy-egy plakát-ra, újsághirdetésre és a jobbik esetben — ha tovább megy, a fizikai benyomásoknál alig több gépies átfutásokon, keresztülpillantásokon, — annak csak igen kis hányadát jegyzi meg magának. Mert a tömeget nem a reklám, nem a hivatalos kritika viszi el a moziba, hanem elsősorban az ismerősök véleménye, amelynek alapján aránylag még a legpontosabb képet tudja magának készíteni a rá váró lelki élményről.

De ez nem jelentheti és nem is jelenti a reklám szükségtelenségét. Különös valami ez a reklám, olyan a film számára, mint az embernek a levegő: nélküle nem létezhet, de legteljesebb jelenléte sem jelent még mindent. Reklám nélkül szinte biztos a bukás, de a legnagyobb reklám is csak az igazán jó filmnek szerez sikert.

Radó László:

Beszéljen-e a beszélőfilm?

N evezetes dátum volt a film történetében 1929 szeptember 20-a. Ekkor mutatta be a Forum az első igazi beszélőfilmet, a *Singing Fool*. A zseniális amerikai mérnökök forradalmasították az egész világ filmiparát: feltalálták a XX. század egyik legnagyobbtechnikai csodáját, a beszélőfilmet.

A *Singing Fool* amerikai ősbemutatója után megindult a vita: *megöli-e a hangosfilm a némafilmet?* A szakemberek két táborra szakadtak, az egyik a hangosfilm mellett foglalt állást, a másik *ellene*. És a nagy vitaközpontja közepette a hangosfilm meghódította a világot és teljesen letiporta elődjének uralmát. Röviden összefoglalva ezzel jeleztem a hangosfilm és a némafilm küzdelmét, amely a némafilm teljes vereségével végződött, legáltalában is *pillanatnyilag!*

Ez a megállapítás talán meglepőnek és furcsának tűnik ilyen lakonikus kijelentve, de rögtön indokolni fogom álláspontomat.

Igaz, a beszélőfilm teljes, százszázalékos sikert aratott indulásánál, de azóta mind több és több szakember veszi észre, hogy ez a technikai csoda mégsem tökéletes, sőt ma már bizonyos oldalról szemlélve a fejlődést, tökéletlenebb, mint az első időben. Mert az amerikaiak a maguk angol-szász göggyükben elhatározták, hogy csak dialóg-filmeket csinálnak, ők a világ urai, tanuljon meg mindenki angolul. Utánuk mentek a németek is és így született meg a *magyar* filmgyártás is, amely természetesen ugyanezen az úton halad. A hangosfilm ilyen helytelen irányban való fejlődése aztán rossz vágányra vitte magának a filmnek a technikáját. A helyett, hogy a cselekményre fektet-

ték volna és fektetnék ma a fősúlyt, a lényeg a dialógusokon van és ma a film nem más, mint *rendes színházi előadás, plasztikus hatás nélküli*. Ez azután úgy a film anyagi, mint művészi értékét lerontotta és lerontja, mert a néptömegek rendszerint csak anyanyelvükön beszélnek és minden országban a külföldi filmek üzleti eredményei állandóan esnek. Bátran állíthatom tehát, hogy a beszélőfilm a film legnagyobb értékét, a nemzetköziséget ölte meg.

Erre a megállapításra először Gustav Machaty, a világhírű cseh származású rendező jött rá és ő kezdett el kísérletezni olyan film készítésével, ahol nem a dialógusokon, hanem a cselekményen van a hangsúly és mint ahogy emlékezünk rá, első ilyen stílusú filmje, az *Extázis*, nagy sikert aratott. A későbbi időben aztán a franciák is ebben az irányban látták a fejlődés útját és mint látjuk, a francia filmgyártás érte el a legmagasabb művészi színvonalat a világ filmgyártó államai között. Mert ma már úgyszólván mindegyik francia film bemutatása eseményszámba megy. Példa ezekre a sikerekre az *Örvény*, a *Férfisors*, a *Táncrend*, a *Bűn és bűnhődés* stb. stb., amelyekben a dialógusoknak igen kevés szerepet adott a rendező, *mindent a cselekményre és a képen kifejezhető szimbólumokra fektetett*.

A mai amerikai, angol, német és magyar filmgyártás alkotásait szembeállítva a francia filmgyártás produkcióival, látjuk, hogy az igazi beszélőfilm az, amely *minél kevesebbet beszél* és minél több benne a cselekmény és a képen kifejezhető szimbólum. Ebben látom én is a *hangosfilm és beszélőfilm helyes irányban való fejlődését és tökéletesedését*.

A FILM HALOTTAI

Upor József budapesti kávé- december 18-án 60 éves korában, hosszas szenvedés után meghalt. *Upor* a háború előtt hosszú ideig filmváltalkozó is volt, de még a háború után is behatóan foglalkozott filmkereskedelemmel. Annak idején belföldön és külföldön képviselte az első magyar nyersfilmgyárat, a Continental filmgyárat. Szakmai üzleti működésének megszüntetése után sokáig tartotta fenn a személyes barátságot a filmszakmával, amelyhez az Ungerleider-család révén egyébként rokoni kötelékek is fűzték. Halála őszinte részvétet keltett.

Vécsey Irén, az Ufa film rt. főkönyvelője, december 3-án reggel hirtelenül meghalt. *Vécsey Irén* több mint egy évtizede állt az Ufa szolgálatában, ahol nemcsak úri finomságával, egyszerűségével, nemes gondolkodásával, hanem nagy tudásával és pontos munkájával a legkitűnőbb tőtisztviselők közé küzdötte fel magát. A mindig kedves és vidám leányról senki sem hihette, hogy beteg, vagy hogy halálos kórt hordoz magában. Pénteken, december 3-án is jókedvűen, vidáman kelt és amikor hirtelenül összeesett, pillanatok alatt meghalt. Halála mély- séges megdöbbenést és fájdalmat keltett az egész filmszakmában, ahol mindenki szerette és nagyrabecsülte *Vécsey Irént*. December 5-én temették el nagy részvét mellett a kerepesi úti temetőben. Az Ufa-személyzet nevében *Rennard Béla*, az *Uránia* igazgatója búcsúztatta a tragikus körülmények között hirtelenül elhunyt úrileányt. Mindössze 32 éves volt.

Adorján László író és hírlapíró december 8-án, hosszas és emberfeletti szenvedés után meghalt. *Adorján* évekkel ezelőtt a keresett írók közé tartozott. Írt színpadi műveket; rövid lélekzetű kabarédarabokat, regényeket és filmszkeccseket. Nem egy filmszkeccse éveken keresztül sikeres műsordarabja

volt a magyar moziknak. Hosszú éveken keresztül dolgozott filmszakapokban és sokáig szerkesztette *Lenkei Zsigmond* mellett a *Mozivilágot* is. Nagyszerű tollú, tehetséges író volt, akinek írásai mindenkor sikert, — sajnos — azonban csak *erkölcsi* sikert hoztak a kitűnő tollú írónak. Évekkel ezelőtt betegeskedni kezdett, azután beköszöntött a nagy nyomor az egyébként is betegtestű írőhoz, aki egyik kórházból a másikba került, hogy gyógyulást keressen. A magyar film komoly és értékes munkatársát veszítette el *Adorján Lászlóban*, aki éveken át irányító munkát végzett a magyar filmszakirodalomban.

Alfred Abel, a legismertebb német filmszínészek egyike, december 13-án 58 éves korában néhány hetes súlyos betegség után meghalt. *Alfred Abel* közel valamennyi német színpadon is szerepelt, de játszott Newyorkban is és már jóval a háború előtt igen jó hírnévre tett szert. 1912-ben, tehát pontosan 25 évvel ezelőtt került a filmhez, amelynek azután egyik legnagyobb és legkiválóbb művelője volt. Ismertebb filmjei a „Táncol a kongresszus“, „A fehér démon“, „Viktória“, „1914“ és legutoljára „A hét pofon“ című nagy-sikerű Ufa-filmben játszotta a főszerepet.

Franz Lepka, a legrégibb csehországi filmkölcsonzó, aki a háború előtt Bécsben is filmkölcsonzó irodát tartott fenn, Prágában elhunyt. Egyike volt Csehország legismertebb filmszakembereinek. *Oskar Marion*, az ismert filmszínész fivéréét gyászolja az elhunytban.

Rosa Valetti, ismert német színésznő és filmművésznő december elején hosszas szenvedés után Berlinben meghalt. *Rosa Valetti* a század elején a legelső és legismertebb filmszínésznők közé tartozott. A *Kék egér* c. filmje világsikert aratott és heteken, hónapokon keresztül műsoron szerepelt. A némafilm megszűnésével kettészakadt *Rosa Valetti* pályafutása is.

A KINO FILMJEI

az új esztendő legnagyobb üzletét jelentik:

1. **VIKI** a legvidámabb magyar film
Bársony Rózsi és Jávor Pál főszereplésével.

2. **A harapós férj**

Második magyar filmünk. Legnagyobb szereposztás sztárjai:
Dayka Margit, Bársony Rózsi, Rajnay Gábor és Kabos Gyula.

3. **Bovaryné** (A vágyak asszonya)
POLA NEGRI Flaubert világhírű regényében

4. **A sárga lobogó**

Az izgalmas kalandorfilm főszereplői: Olga Csehova
Hans Albers.

5. **Nina Petrovna**

A francia filmek koronája.

A főszerepekben: Isa Miranda és Fernand Gravey,

A „Bovaryné” a FÓRUMBAN, a többi film a
ROYAL APOLLÓBAN jelenik meg.

KINO filmipari és filmkereskedelmi kft.
VIII., Röck Szilárd ucca 20. — Telefon: 136-942.

Somkúti István,
filmoperatőr:

Berlini filmpremier és technikai ujdonságok

Hogy az ember nagyobb teret és sokat lásson, akkor távolabbra vagy magasabbra kell mennie. Ez különösen reánk, *filme-
sekre* vonatkozik, mert általánosságban és nemzetközileg véve talán egyik szakma sincs erre úgy ráutalva, mint a film-
szakma, mivel a film alapjában véve művészet és csak másodsorban kereskedelem. Természetesen egyik sem lehet meg a másik nélkül.

A film terén folytonosan fejlődik a technika, ami arra indítja az embert, hogy olyan helyre utazzon, ahol *nézhet, láthat és tanulhat*.

E célból Európában ezidőszerint London, Páris vagy Berlin jöhet számításba. Vékony pénztárcám miatt, sajnos, csak az utóbbit választhattam. Igaz, hogy a német üzemekbe való bejutás ma már nem megy olyan könnyen, mint a multhan, de a régi hasznos összeköttetésem révén sikerült a nehézségeket leküzdeni.

Előre kell bocsájtanom, hogy a hiányos és rossz élelemzésről szóló hírek kissé túlzottak. Van ott ennivaló bőven, csak a németek mindig *máskép* főztek, mint a magyarok. Más ott az éghajlat, más a talaj és ennek következtében más a növényzet, más a gabona, tehát a húsfélék íze sem olyan, mint nálunk Magyarországon. De ezen a nehézségen is segít a Kurfürstendammon levő öreg „Magyar Csárda“, ahol szóid árakért izletes magyar ételeket szolgálnak fel. A csárda nap-nap után tömve van leginkább külföldiekkel, akik a magyar kosznak jó hírét a világ minden részébe magukkal viszik.

Visszatérve ismét a filmtémára, egy igen érdekes do'got figyeltem meg. „A sárga zászló“ című film bemutatója volt

az Atriumban. Valami egészen különös dísz, pazar kivilágítás és ünnepi hangulat vette körül az egész színházat. A színház előcsarnokában közszemlére tették ki az *elismerő virágcsokrok és babérkoszorúk halmazát*.

Feltétlen hatásfokozó jelenség. Egészen halvány fénynél vetítették a reklámokat, amelyek roppant szélemesek és nem fárasztóak. A vetítés teljesen nyugodt és élvezetes.

A játékfilm kezdete előtt egyszerre csak reflektorral világították meg a páholyokat. Nagy óváció mellett foglaltak helyet Hans Albers, Olga Tschehova főszereplők, a rendező, az operatőr, a zeneszerző és a film fontosabb tényezői.

A film jó volt. Az előadás végén megszámoltam: „csak“ harmincnégy-szer tapsolták ki a szereplőket a függönyök elé. A főszereplők rendőri segítséggel juthattak autóikhoz, mert a tömeg rajongása határtalan lett. És az a meggyőződésem, hogy ez a megnyilvánulás nem volt mesterkéltné, hanem szívből jött. Ilyen ünnepeletet filmpremieren még eddig soha nem láttam.

És van szívük alkotni is.

A neubabelsbergi Ufa-filmtelepen tekintélyes üzem van. Az egyik műteremben éppen a Terra-Film forgatott. Sajnos a felvételek alatt, — mint bárhol másutt — nem szívesen látnak vendégeket.

A világitási technikában nincs jelentősebb újítás. A háttereket legújabbán már nem festik, hanem erre a *célra természetes méretekre felnagyított fényképeket alkalmaznak*.

Az Agfa-nyersfilmgyárban káprázatosan szép színes keskenyfilmeket láttam. Most van biztató kísérleti munka alatt a színes *normálfilm* is és reméljük, hogy ennek végleges és kedvező

megoldása már nem késik sokáig. Siker esetén persze a plasztikusfilm kérdését hosszú időkre bátran félre tehetjük, mert a színesfilm hatásában igen közel jár a plasztikus képhez.

Az Astro-gyár Transfokator néven újfajta állítható gyújtótávolságú objektivet hozott forgalomba. Ezt a gumiobjektivet 35—75 mm. gyújtótávolságok között automatikusan lehet szabályozni, amelynek hátránya csupán csak az, hogy a felvett képnél nem azt az illuziót adja, mintha a felvevőgép közeledne a tárgyhoz, hanem a tárgy jön közelebb a géphez, illetve távolodik a géptől. Így a kép oldal-dimenziói vesznek el, ami kissé furcsa hatást kelt. Egy nagy filmnél ezzel az optikával nyugodtan fotografálhatunk egy-két jelenetet, mivel ujdonsága miatt elég érdekes.

Berlinben a színházak, mozik, szórakozóhelyek zsúfoltak. Az emberek folyton sietnek és nagyrészüket a nemzetközi vadászkiállítás is megtekinthette. Elragadtatással nyilatkozott rólunk mindenki és elfogulatlanul mondhatom, hogy a vadászskultura tekintetében is a magyarok más nemzettel nyugodtan felvehetik a versenyt. A kiállítás magyar pavillonja minden szónál ékesebben beszélt tudásunkról, szorgalmunkról, hirdette azt, hogy minden igaz magyar a régi országhatárokért küzd és dolgozik.

A Pesti Futár

Nádas Sándor kitünő riportlapja most ünnepelte fennállásának 30 éves évfordulóját és ebből az alkalomból 150 oldalas ünnepi számot adott ki. Nádas Sándor *Pesti Futárja* új hangot, új irányt hozott a filmkritikába és ezzel igen nagy szolgálatot tett a magyar filmesztétikának. A jubiláris számban 30 év legérdekesebb eseményeiről régebben megjelent riportok jelentek meg kivonatolva, úgyhogy szemünk előtt Cavalcade-szerűen vonul fel 30 év magyar története.

Franciaországban

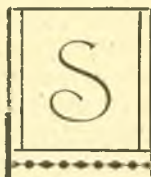
Óriási mértékben emelkedett a belföldi gyártmányú francia film üzleti forgalma, ezzel szemben visszaesett a külföldi filmek versenye. A folyó esztendő első hat hónapjában 56 teljes estét betöltő francia filmet gyártottak Párizsban, míg tavaly ugyanez alatt a hat hónap alatt 42 filmet forgattak. A francia nyelvű filmek közül még további 10 filmet forgattak külföldön, köztük nyolcat Berlinben. Jellemző, hogy az idegen filmek versenye nem a francia filmek számszerű emelkedése folytán esett vissza, hanem az elkészült francia filmek jobb minősége idézte elő a külföldi filmek számának a visszaesését. E pillanatban 20 nagy filmet készítenek a párizsi műtermekben, úgyhogy az 1937—38. idény végével, beleszámítva az 1937. év első felében készült filmeket is, 150—160 francia film elkészítésére számítanak.

(Régi igazság, hogy nem a számszerűség a döntő, hanem mindenkor a minőség. Ha a magyar filmek száma ezidén 40 lesz, az nem jelenti azt, hogy a közönség körében okvetlenül megértésre és kedvező fogadtatásra is talál ez a viszonylag nagytömegű magyar film, ha egyébként minőségileg nem felel meg. A francia példa bizonyítja, hogy a filmgyáraknak főleg a minőségre kell súlyt helyezniök és legkevésbé sem szabad versenyre kelni, hogy egymást számszerűleg túllicitálják. Lehetséges, hogy az ezidei nagy versenyfutás után a jövő idényben kevesebb magyar film lesz, viszont a magyar gyártóknak is arra kell törekedniök, hogy a belföldi fogadtatáson és a külföldi példákön okulva, inkább a minőségre fordítsák minden gondjukat.

A budapesti filmszínházak helyár-egyezménye még mindig nem jött létre. A MMOE legutóbbi választmányi ülésén Szegall Izsó alelnök beszámolt a kiküldött bizottság eddigi működéséről, jelentést tett arról, hogy annak ellenére, hogy a bizottság az egyesületen kívül álló mozgóképszínházak kivánságának megfelelően fogalmazta meg az egyezményt, az egyesületen kívüli mozik még mindig nem írták alá a helyár-egyezményt.

Dr. Róbert Alsegg,
svéd lapok levelezője (Wien):

A svéd film mai helyzete és gazdasági megalapozottsága

Svédország a lakosság száma szerint nem nagy, mert csak kb. 6 millió lakosa van, de ennek ellenére minőségileg és mennyiségileg is számottevő a filmipara. A svéd filmgyártás teljes egészében a *belföldi piacra* van utalva és mégis — kevés kivétellel — nagyszerűen megállja a helyét. Ennek ellenére Svédországban sok külföldi filmet játszanak. Elsősorban természetesen — mint mindenütt — amerikaiakat mutatnak be, másodszorban franciákat, amelyek különösen az utóbbi hónapokban nagyon fellendültek és csak harmadsorban *osztrák, angol és néhány cseh filmet német nyelven*. Német filmet az utóbbi időben nagyon ritkán mutatnak be Svédországban. *Olaszországból a legritkább esetben jönnek be filmek és más országokból egyáltalában nem.*

A svéd filmipar valamivel olcsóbban dolgozik, mint a német vagy az osztrák, de azért a *jó svéd film* mégis 200.000—300.000 svéd koronába kerül (270.000—400.000 pengő). Ezt az összeget a belföldi kihelyezés amortizálja. Svédország, amely területére nézve hatalmas, ezenkívül fejlődött kulturájú, több mint 700 *mozi felett rendelkezik*. Amíg külföldi filmek a legjobb esetben *néhány hétig* mennek a premierszínházakban, addig a *svéd filmek játsszási ideje* ugyanabban a moziban *néhány hónap*. A vidéken a *belföldi filmet* természetesen jobban szeretik, mint a külföldieket.

Eddig a svéd filmek kivitele nagyon csekély volt. Még Dániába és Norvégiaiba is csak *kevés* svéd filmet visznek ki, mivel azok ott, ugyanúgy mint más külföldi film, feliratokkal

futnak. *A három északi nyelv rokon-sága nem olyan közeli, hogy a mozik közönsége a két másik skandináv álam nyelvén készült filmet feliratok segítsége nélkül meg tudná érteni.*

Az utóbbi időben néhány svéd filmet Németországba vittek ki, ahol németre szinkronizálták és így Ausztriában is piacot talált. Éppen most szinkronizálták Bécsben Zarah Leander egyik régi „*Skandal*” című filmjét németre.

Svédországnak nagyon sok kiváló színésze van, és éppen ennek köszönhető, hogy állandóan szerződtetik a legjobb színészeket *Bécsbe, Berlinbe, majd Hollywoodba*, hogy kövessék nagy svéd hősnőjüket, Greta Garbót. Így ment el Zarah Leander is a svéd filmtől előbb Ausztriába, majd Németországba filmezni, de azért maradnak mindig elsőrangú színészek az országban. A legjobb színész Gösta Ekman, akit még a *néma* film korából ismernek. Híresek Adolf Jahr, Victor Sjöström és Edvard Persson, a kedvelt kómikus. Mint színésznő az első helyen Birgit Tengroth és Ingrid Bergman áll.

A legjelentősebb svéd filmgyártó társaság a „*Svensk Filmindustri*”, amely az 1937—38-as idényben 8—10 saját gyártmányú filmjét hozza ki. Az első vigjáték „*Klart till drabbing*” (Párbajra készen), amelynek már nagy sikere volt és nagyrészt a svéd tengerészlet egyik *repülő-anyahajóján* játszódik le. Különben könnyed és igénytelen katonavigjáték tengerészkörnyezetben.

Gösta Ekman fiatal és nagyon tehetséges fia, Hans Ekman a Svensk Filmindustri-nál dolgozik, nemcsak mint színész, hanem mint szerző is.

Átdolgozta Wodehouse vidám „*Vil-lám és dörgés*“ című könyvét és kedves filmjátékot készít belőle „*Sköna Helena försvinner*“ (Szép Heléna eltűnik) címmel, amelyben ő maga ját-sza az egyik főszerepet.

Érdekes lesz a „*Fram för fram-gaang*“ (Előre, sikerre!) című film, amely fiatal emberekről szól, akik ér-telmetlenségek és viszontagságok kö-zette mindig veszekednek.

Gustav *Morlander*, az ismert ren-dező rendezte Hjalmar *Bergman* híres darabjának filmváltozatát *Dollár* cím-mel. Ez a darab karácsonykor kerül bemutatásra.

John *Ericsson*nak, az ismert nagy svéd feltalálónak az életét is megörö-kítik filmen. Ettől a darabtól különö-sen sokat várnak. A film címe „*Seg-raren vid Hampton Roads*“ (A hamp-tonroadi győző) és John Ericsson sze-repét Victor *Sjöström* fogja játszani.

A Svensk Filmindustri expedíciót indított, amely az egyik legnagyobb norvég cethalászhajón készít filmet a Déli-legestenger cethalászatáról. Az expedíció már Venezuela felé halad, onnan Walfischbay-on és Kapstadton keresztül a Déli-Jegestenger felé megy. Körülbelül három hónapi munkára számítanak és az expedíció személy-zete nemcsak operatőrökből, hangmér-nökökből és más technikai személyzet-ből áll, hanem néhány színész is megy velük, közöttük a norvég Oscar Egede *Nissen*, mert a film nemcsak *kultur-film* lesz, hanem *játékfilm* is, a már említett milióban.

A többi svéd filmtársaság filmjei közül először a „*Pappas pojke*“ (Apja fia) című filmet kell megemlítenünk, amely osztrák milióban mozog és régi vígjátékok szokása szerint egész sor fordulatos jelenetet és szellemes hely-zetet mutat be.

A *Wivefilm* az elmúlt nyáron há-rom svéd filmet forgatott, amelyek közül a legsikerültebb kétségtelenül a „*Vi gaar landsväger*“ (Megyünk az

országúton) című film volt. Ez a film a csavargók életéről szól.

Az *Európa*film „*Aen leva gamla gudar*“ (Élnek még a régi istenek) című érdekes filmet készítette. Forga-tott még néhány vígjátékot és egy ha-zafias filmet „*Sol över Sverige*“ (A nap Svédország felett) címmel, amely gyönyörű svédországi felvételeket mu-tat be.

Az *Irefilm* ebben az idényben hat filmet akar megjelentetni. Nagyrészt vígjátékokat, mint „*Az amerikai nagy-bácsi*“, de olyan filmeket is, amelyek modern lélektani kérdésekkel foglal-koznak, mint a „*Häxnatten*“ (Boszor-kányok éjszakája.) Ennek a filmnek a modern házasság problémája a lé-nyege és a főszerepet Gösta *Ekman* játsza.

A már említett Adolf *Jahr* az „*Egy tenverész szárazföldre megy*“ című filmben neki való szerepet játszik.

Igen érdekes svéd nemzeti film a „*Med kungen för fosterlandet*“ (A ki-rállal a hazáért), amelyben a modern Svédország fejlődését mutatják be 1907-től a mai napig.

A dán-svéd-társaság *Nordisk To-nefilm* lappországi filmjét hozza ki „*Laila*“ címmel, amely közös *svéd-dán-norvég* *produkción*. Itt különben olyan filmről van szó, amelynek kül-földi eladására is számítanak.

Nagy közönségsikerre számít az új Friberg-film „*Öh, milyen éjszaka*“, amely sziporkázó humorú darabnak ígérkezik.

Az említett filmek a svéd filmgyár-tásnak egy-egy gyöngyszeme, és ez a néhány sor nem is akar teljes fel-sorolás lenni. Csak éppen képet sze-retnénk nyújtani arról, hogy milyen természetű filmeket gyártanak ma Svédországban.

Valamennyi svéd film rendezése, művészi tálalása, ízlése kiváló, csak a belső felvételek, a még kissé korláto-zott műtermi viszonyok miatt nem mérkőzhetnek az *amerikai* vagy *kon-tinentális* filmek műtermi felvételeivel.

A három stockholmi műterem közül az egyik, amely közel esik Stockholmhhoz, Raasundában van. Ez a műterem a *Svensk Filmindustri* tulajdona és a legmodernebb technikai felszereléssel látták el.

A *svéd filmszínházak* igen magas színvonalon állnak. Mindenütt, még Stockholm külső kerületeiben és a vidéken is *válogatott eleganciával rendezték be*. Stockholmban igen sok az elsőrangú előkelő színház. A legtöbb nagy stockholmi mozi *három nagy konzern* kezében van, ezek egyike a *Svensk Filmindustri*, amely *filmgyártó, műteremtulajdonos, filmkölszönző és mozitulajdonos* egyszemélyben, a második a *Ri-film* nevű *kölszönzőcég*, amely onnan kapta nevét, hogy a tulajdonát képező mozik mind „*RI*”-vel kezdődnek, mint *Rialto, Rivoli, Ritz* stb. és a harmadik tróst *Anders Sandero* konzernje.

Híradó és egy rövidfilm kivételével *kartelegyezmény értelmében* semmiféle kísérőfilmet nem szabad bemutatni. A mozik naponta 2—3-szor játszanak. Valamennyi filmszínház nyáron is játszik és csak néhányan alakulnak át átmenetileg *variétékké*.

Tény, hogy a svéd filmipar *fellendülőfélben* van. Jó alapokon nyugszik, *amelyhez valószínűleg hozzájárul Svédországnak már évek óta tartó gazdasági konjunkturája is*.

A filmgyártási láz elérte a kulminációt. A legtöbb magyar film már megjelent, az eddig elkészült filmek az év végéig, illetve január végéig megjelennek. Lehetséges, hogy a tavaszi hónapokra *némi visszaesés* következik be a magyar filmek megjelenésében. *Egyenletes elosztás kellett volna* és akkor a 35—40 magyar film kedvezőbb anyagi eredménnyel is végződött volna. Vannak hetek, amikor Budapest másod- és harmadhetes mozgószínházaiban *csak magyar film* megy. A vidéki lapok jobbra magyar filmeket hirdetnek. Hiszen ez *szép és örvendetes*, ezért harcoltunk éveken keresztül és főleg művészi, nyelvészeti és nemzetgazdasági szempontból előnyös a magyar film *hallatlan térhódítása*. Azonban a premier-megjelenés körül kellene valami megoldási mód, mert két-három magyar film *ugyanazon a héten* — megöli egymást. Egy-másnak ártanak, elvonják a közönséget és a külföldi filmek felé terelik. Ez előrelátható volt, de a *tökeszegénység és a mielőbbi amortizálás* kényszeríti a vállalatokat arra, hogy filmjeik minél előbb megjelenhessenek. Pedig ez árt az összességnek *éppúgy*, mint az illető vállalkozásnak. *Rendszert kellene* bevezetni a magyar filmek megjelenésében, de főleg el kell kerülni azt, hogy a premierhéten 2—3 magyar filmet játszanak. E téren komoly összefogásra volna szükség, mert különben megoldódik a *kérdés önmagától*. A sok veszteség miatt talán nem lesz majd, *aki gyártson magyar filmet, ha csak újak nem jönnek*, sőt máris hétről-hétre alakulnak új filmgyártó kft-ék... Valahol kellene megoldásnak lennie!

Magyar regényből filmet készítenek Bécsben. A bécsi Interglória, amelynek dr. Székely Vilmos, az ismert producer az igazgatója, most tette közzé 1938. évi programját és ebben közölte, hogy *harmadik* filmül *Vasary Gábor Moupti* című regényét, — amelyet egyideig a régi Kamara színpadán is bemutattak —, készíti el.

**Speciális filmszállítások
a világ minden részébe.**

leggyorsabb

vámkezelés a Nyugati és Keleti pályaudvarokon, a fővárm hivatalban és a hajóállomásokon

„HEBEL“

nemzetközi szállítmányozási és elvámolási vállalat,

**VI., VÁCI-UT 1.
Telefon: 115-947.**

A 100. magyar hangosfilm

készült el decemberben a Hunniában a magyar hangosfilmgyártás megindulása óta. Mellékes, hogy a 100. magyar hangosfilm a Marika, a legszebb magyar filmek egyike. Tény, az, hogy a ezzel a filmmel a Hunnia, de főleg Bingert János dr, a Hunnia agilis és sokoldalú igazgatója, működésének fontos álmásához jutott. 1926-ban vette át a Filmipari Alap a vagyombukott Corvin-filmgyárat, amelynek műtermében akkoriban madarak fészkeltek és por lepte el a berendezést. Sokáig tartott, míg európai értelemben vett műtermet varázsolt elő dr Bingert János, aki ma nemcsak idehaza, hanem az egész film — külföldön is elismert szaktekintély.

A Hunnia és Bingert János dr jubileumának megünneplésére vitéz dr Tóth András képviselő elnöklésével rendezőbizottság alakult, amely erőreláthatólag január 2-án nagyszabású ünnepség keretében fogja az emlékezetes eseményt megünnepelni. A tervek szerint a belügyminisztérium dísztermében nagy ünnepséget rendez az öt filmszakmai szakegyesület. Az 5 egyesület közös rendezőbizottsága vitéz dr Tóth András képviselő vezetésével már ülésezett is ebben az ügyben.

Az ünnepséget érdekes alakban kiterjesztik az ország valamennyi mozi-jára is, amelyeket fölkérnek, hogy szavazzassák meg a közönséget, melyik volt a legjobb magyar film, ki a legjobb magyar filmszínész, filmszínésznő, rendező és filmíró?

Az ünnepségek sorozatának 3. eseménycé lesz a nagyszabású filmmatiné, amelyet a Horthy Miklósné kormányzóné inségakciója javára rendeznek.

Az ünnepségek befejezéseül februárra hatalmas filmbélt terveznek a Hunnia műtermében, amelyre az előkészítő munkálatok már folynak.

A magyar filmszakma azonban ez alkalommal dr Taubinger Zoltánt, a Magyar Filmiroda igazgatóját is fogja ünnepelelni.

XI.

A Filmkultura mai számával második évtizedébe lépett. Tíz teljes esztendő áll a hátunk mögött, olyan tíz év, amely teli volt harccal, küzdelemmel. Kemény évtized mult el most, tíz olyan esztendő, amely a technikai találmányok és a film fejlődésének egyik legérdekesebb korszaka volt. Amikor a Filmkultura tíz évvel ezelőtt megindult, akkor már megszólalt a film: Amerika, London, Párizs és Berlin laboratóriumaiban már erősen dolgoztak a hangosfilm minden kérdésén, a kis vetítőtermékben már nem némán jelent meg a vásznon a film, hanem megszólalt és ezzel új korszak, új fejlődési lehetőség indult meg. Számunkra örvendetes és boldog érzés, hogy ez a fejlődés összeesik a Filmkultura megindulásával. Ha átlapozzuk az eddigi tíz teljes kötetet, láthatjuk, hogy a mi szakmánk mennyit olvashatott, mennyit tanulhatott azokból a cikkekből, leírásokból és tudósításokból, amelyek a hangosfilm megindulásával kapcsolatban a Filmkulturaiban megjelentek. A Filmkultura ezalatt a 10 év alatt a komoly tudás és továbbképzés orgánuma volt. Mi nem adtunk helyet a pletykáknak, a tisztázatlan kérdések megvitatásának, a filmkultura komoly hívatást akart teljesíteni, amikor új szakirodalmi iránynak, új felfogásnak adott helyet, hogy a felszínre kerülő új filmnemzedék már ezt a stílust megismerje. Új színt, új gondolatvilágot vittünk be a magyar filmszakajtóba és a magyar filmközéletbe. A magyar filmszakajtó eléggé megnőtt táborában, azt hisszük, a megkezdett elgondolással és színvonnallal jól megállottuk a sarat és ezt kívánjuk a következő évtizedben is — követni.

Egyben az új esztendő alkalmával minden olvasónknak és előfizetőnknak boldog és szerencsés új esztendőt kívánunk. A FILMKULTURA szerkesztősége és kiadóhivatala

A MŰTEREM

December hónapban az eddigi filmgyártási láz a dolog természeténél fogva visszaesett. A Hunnia-filmgyárban mindössze 2 filmet forgattak és egyet fejeztek be. December első napjaiban fejezték be a *Marika* című negyedik *Budapest-filmet*, amely finomságánál és művészi elgondolásánál fogva az idény egyik legszebb filmjének ígérkezik. *Perczel Zitának* ez az egyetlen idei filmszerepe és ebben önmagát mulja felül, olyan tökéletes, magas színvonalú alakítást nyújt. *Gertler Viktor* rendezte a filmet és ezzel ismét művészi tudásáról és ragyogó tehetségéről tett tanubizonyságot. November 22-én kezdték meg a felvételeket és december 10-én fejezték be, pontosan az előirányzott költségvetés betartásával, a két gyártási vezető, *Bajusz Péter dr* és *Vincze László* irányítása mellett a leglelküimeretesebb módon folytak a munkálatok. *Zágon István* *Marikájának* címszerepét *Szepes Lia* játszotta, aki ebben a harmadik filmjében már tökéletes, kiforrott művésznő. *Jávor Pál* ebben a filmben teljesen új szerepkörben mutatkozik be. A film többi szereplője: *Juhász József*, *Sarkadi Aladár*, *Beöthy Lidia*, *Mihályffy Béla* és *Hosszú Zoltán*. A *Marika* különösen kép- és hangfelvétel szempontjából kelt majd feltűnést. E tekintetben *Eiben István* és *Lohr Ferenc* briliáns munkát nyújtottak.

Utána megkezdték a *Magdát kicsapják* című film felvételeit és ezt előreláthatólag január első napjaiban fejezik be.

December 18-án kezdték meg a *Globus-film* „*Melyik az igazi*” című filmjét, amelynek forgatókönyvét *Mártonffy Emil* írta és a filmet is ő rendezte. A film főszerepét *Szelezky Zita* játssza partnere *Básthy Lajos*, de kitűnő szerepekhez jutottak *Erdélyi Mici*, *Kabos Gyula*, *Salamon Béla* és *Bilicsi Tivadar*

is. A „*Melyik az igazi*” felvételeit ugyancsak január első napjaiban fejezik be.

Januárra, négy film forgatását tervezik a Hunniában, valószínűleg azonban csak 3 kerül sorra. Az első 1938-as film a *Budapest-Film* ötödik filmje lesz, a „*Tekintetes asszony*”, amelynek címszerepét *Fedák Sári* játssza. A forgatókönyvet vitéz *Somogyváry Gyula* országgyűlési képviselő, a rádió művészeti igazgatója írta. A film férfifőszerepét előreláthatólag *Harsányi Rezső* fogja játszani, aki annakidején ugyancsak a szerepet alakította a Belvárosi színház színpadán is. A szereposztás egyébként még folyamatban van.

A többi 2—3 filmre vonatkozóan karácsony táján még folytak a tárgyalások a Hunnia igazgatóságával és pontosan még nem lehetett megállapítani, hogy a tervezett három produkció közül melyik kerül sorra. Valószínűleg január végén, de lehetséges, hogy csak február elején kezdik a *Pictura* második magyar és német filmjét, amely *Alice Lyttkens* svéd író nő „*Ne várjatok vacsorára*” című világhírű regénye után készült. A film német címe: *Ich komme nicht zum Abendessen*. A film mindkét változatát *Baky József*, a Berlinben élő magyar rendező, aki eddig *Bolváry* mellett dolgozott, rendezte. A német változat főszerepét *Magda Schneider* játssza, mellette vezető szerephez jutnak *Karl Ludwig Diehl*, *Hans Söhnkers*, *Paul Kemp*. A magyar és a német verziót *Eiben István* fotografálja és *Lohr Ferenc* készíti a hangfelvételeket. A magyar változat szereposztása még bizonytalan. Kétségtelenül az új év legnagyobb filmjének ígérkezik a második *Pictura-film*, amelynek előkészítő munkálatai már javában folynak.

December 27-én ment műterembe a Rex-produkció *Gál Ernő* vezetésével. A Rex film kft. negyedik filmje *Csathó Kálmán* egyik legnagyobb sikerű regénye, illetve színdarabja, a *Te csak pipáld Ladányi*. Ennek az

izig-vérig magyar levegőjű filmnek a főlvételeit december 27-én kezdték meg. A film címszerepét *Rózsashegyi* Kálmán játssza, aki ezt a szerepkört annakidején a színpadon is játszotta. A film többi főszerepét a Következők játsszák: *Rádai* Imre, *Szörényi* Éva, *Vaszary* Piri, *Bilicsi* Tivadar, *Köpeczi-Boócz* Lajos, *Ihász* Lajos, *Juhász* József, *Peti* Sándor és mások. A képfőlvételeket *Kurzmayer* Károly forgatja, míg a hangfőlvételek *Pulvári* Károly mérnök irányításával készülnek. Rendező: *Keleti* Márton, több ideai nagyszerű film tehetséges rendezője. Díszletek: *Pán* József. A film előreláthatóan január közepére készül el.

A januári műtermi munkálatokra vonatkozóan még folynak a tárgyalások. Két produkció tárgyát a Filmiroda vezetőségével a műteremre vonatkozólag, azonban e pillanatig még egyikkel sem állapodtak meg.

A régi Győrről készített igen érdekes és tanulságos filmfelvételt *Karban* József, a tehetséges filmoperatőr. *Karban* ezuttal a kis kulturfilm szövegét írta, míg a fotográfákat *Paulovics* Mihály készítette, aki régebben *Pozsonyban* volt hosszú ideig filmvállalkozó. A 450 méteres film magában foglalja a régi Győr minden kulturtörténeti szépségét és érdekességét. A jólsikerült zenét *Rajter* Lajos, a Rádió népszerű karmestere szerezte.

Isten tenyerén címmel az *Orvosi Hírlap*, illetve dr. *Huzly* Imre orvos, az ismert filmszakember, kendkívül érdekesnek és tanulságosnak ígérkező filmet készített, amelyet az újonnan alakult *Aurora*-filmgyártó vállalat még ebben az idényben hoz forgalomba. Az *Orvosi Hírlap* filmje valóságos folklorisztikus filmszemesze, amely művészeti és technikai szempontból egyaránt érdekes és szép film és alkalmasint nemcsak idehaza, hanem a külföldön is nagy érdeklődést fog kelteni.

Soproni mozi címmel *Friedrich* Károly a soproni Városi mozi agilis és nagytehetségű igazgatója a közönség tájékoztatására igen édekes és nívós műsorlapot ad ki, amely minden második pénteken jelenik meg. Az eddigi példányokból megállapítható, hogy *Friedrich* Károly nemcsak kitűnő mozivezető, hanem jószimatú, ügyes lapszerkesztő is.

A külföldről érkező megvilágított és megvilágítatlan filmek vámkezelése ügyében a közelmúltban fontos értekezlet volt a fővámigazgatóság épületében, amelyen a hatóságok képviselőin kívül az érdekelt filmszakmai testületek megbízottai is résztvettek. A vámhatalom részéről különböző kifogások és panaszok merültek fel, viszont a filmvállalatok részéről ugyancsak kifogásokat emeltek a szövevényes vámkezelés módja ellen, úgyhogy az ily módon összekuszált állapotokról kellett ezen a közös megbeszélésen határozni. Az ankét abban állapodott meg, hogy úgy, mint más szakmában, a filmszakmában is egységes és általános alapelvek szerint rendezik az egész vámkérdést. A jövőben az O. M. M. E. generális kikészítési engedélyt kap az egyesület nevére és ezt az egyesület tagjai szükség esetén igénybe vehetik. Ugyanez vonatkozik a megvilágított filmekre és a megvilágítatlan nyersfilmre is. A jövőben az O. M. M. E. igényelni fogja a szükségelt mennyiséget és ezt saját felelősségére fogja a cégeknek kiosztani. Az O. M. M. E. felelősséget vállal arra nézve, hogy a behozatali engedély alapján beérkezett anyagot arra a célra használják, amire kérték. Az értekezleten megállapított alapelveket most közös memorandumba foglalták, amelyet végleges döntés céljából felterjesztettek a pénzügyminisztériumhoz.

A Metro Goldwyn Mayer Distr. Corp. magyarországi vezérképviselője Rt. december 4-én tartotta idei közgyűlését. A mérleg 15.282,36 pengős nyereséggel zár. A mérleg a következő vagyontételeket tünteti föl: Veszteségáthozat 1928—1936. évekről 30.112 P 91 fill. Pénztár és bankfolyószámlák 277.690 P. Letétzámla 2637,30 P. Folyószámlaadások 71.442,74 P. Előleg alkalmazottaknak 200 P. Berendezés- és átalakítás-számla 21.137,80 P. Áru és nyerstílmányag számla 13.870,09 P. Átmeneti tételek 48.173 P 64 fill. Összesen 465.264,69 P. Teher: Részvénytőke 150.000 P. Folyószámlahitelezők 299.982,33 P. Folyó üzletév nyereség 13.282 P 36 fillér. Összesen 465.264,69 P.

Szeretem a kertet... címmel 3 évvel ezelőtt *P. Horváth* Dezső, a kiváló zeneszerző és karnagy dalt szerzett az *Iglói diákok* című filmhez. A kis dalnak olyan sikere volt ez alatt az idő alatt, hogy most kellett a hetedik kiadást megjelentetni, ami azt jelenti, hogy még a mai mechanizált korban is 7000 példányban került piacra ez a közkedveltségnek örvendő dal, illetve kotta. A *Szeretem a kertet...* állandó műsorszámára a díszzőknek, a rádióknak és a cigányzenekaroknak. *P. Horváth* Dezső ezzel a népszerű dalával ismét bebizonyította, hogy tehetséges és invenciózus zeneszerző.

Huszonöt éves a pécsi

Apolló mozi

A pécsi Apolló-mozgóképszínház december 14-én ünepelte fennállásának 25 éves évfordulóját. A pécsi Apolló-mozi 1912. december 14-én nyílt meg ünnepélyes keretek között. Az Apolló még Nagymagyarországon is a legelső filmszínházak közé tartozott, nemcsak építészeti szempontból, hanem üzleti és művészi vezetés tekintetében is. A 25 év előtti megnyitó-előadás igen fényes külsőségek között folyt le. Amikor szétlebbent a függöny, a fehér vásznon megjelent a *magyar korona*, a jogászdalárda rázendített a *Himnuszra*, amelyet a közönség állva hallgatott végig. Ezután bemutatták az első műsort. Ez pedig a következő volt:

1. *A háziszolga*, Nordisk vígjáték.
2. *A hajthatatlan asszony*, Dráma 3 felv.
3. *A boszorkánytűz*.
4. *Az erős szakácsnő* (amerikai burleszk.)

Hogy hová lett a pécsi Apolló, mivé fejlődött ma, országos viszonylatban a pécsi filmszínház, ezt tudja az egész magyar filmvilág. Tudjuk — és ezt a jubileum alkalmával örömmel kell megállapítani, — hogy a pécsi filmszínház ma *becsületesség, tisztesség és üzleti korrektség* tekintetében úgyszólván a legelső magyar filmszínház. *Jusztus M. hály* mérnök olyan szellemet vitt be a moziba, amely mintaképül szolgálhat az egész magyar filmszakmának. *Jobb keze és segítőtársa Virágh Gyula* ma már a filmszakma egyik legismertebb tagja, akinek üzleti ténykedése mindenki előtt példaként lebeghet.

A pécsi Apolló negyedszázados jubileuma alkalmából a Filmkultura szívből gratulál és azt hisszük, hogy szerencsekívánatainkat az egész magyar filmszakma nevében továbbíthatjuk.

Felhívás

A Mozi Egyesület fölkéri budapesti tagjait, hogy a Budapesti Mentőegyesület propaganda-filmjét a Mentőegyesület kívánságára tűzzék műsorra és díjtalanul mutassák be.

Ujrázás a mozikban

Párizs egyik legnagyobb és legerősebb filmszínháza, a Cinema Paramount, ahol úgyszólván a legjobb nemzetközi filmek kerülnek bemutatásra. A Paramount igazgatósága most igen érdekes határozatot hozott. Az igazgatóság úgy döntött, hogy a jövőben olyan filmjeleneteket, amelyeket a közönség nyiltszíni tapssal jutalmaz, megismétlik. Különösen vonatkozik ez zenés filmekre, amikor is egyes zene-, illetve énekszámokat óhajt megismételteni.

(Vajjon a gyakorlati életben hogy fog ez bevalni, nagy kérdés. A moziközönség mégis csak más, mint a színpadi közönség. A színházi előadások után nem vár az előcsarnokban türelmetlenkedő közönség, amely he akar jutni a következő előadásra. A mozikban ezzel szemben annál türelmetlenebb a következő előadás közönsége, és ha a második vagy harmadik előadás 5—10 perccel elesúszik, a negyedik előadás közönsége már toporzékolni fog. El lehet képzelni azt az esetet, hogy egy énekes-, zenés filmnél énekszámok egész tömege tetszik és ha egy-egy énekszám időtartamát 3 percre becsüljük, akkor 3—4 énekszám legalább $\frac{1}{4}$ óras eltolódást jelent. Nem hinnék, hogy a párizsi moziújrázás hosszúéletű volna, mert sem a filmelőadások rendje, sem a moziközönség heterogén összetétele nem tűri az újrázással járó különböző bonyodalmakat.)

KOVÁCS ÉS FALUDI

FILMGYÁR ÉS LABORATORIUM

BUDAPEST, XIV.,
GYARMAT-U. 35.

TELEFON: 297-855.

Magyarország legnagyobb és legmodernebb gépekkel felszerelt laboratoriuma

Készít: hangosfilmeket és kópiákat, filmfeliratokat, pedagógiai-, kultur-, reklám- és rajztrükk-filmeket

1937-ben csupán Magyarországon **mintegy 50 mozgó-képszínházban szereltünk fel** részben teljes, vagyis kép- és hangvetítő-berendezést, részben pedig meglévő vetítógéphez hangos berendezést. Külföldre ugyancsak nagyszámu berendezést szállítottunk.

Mi az oka ennek a szép eredménynek?

Berendezéseink kiválósága és megbízhatósága. Hangosberendezéseink hangleadása kifogástalan; a beszéd tiszta, és érthető, a zene lágy és kellemes hangzásu.

Berendezéseink szerkesztésénél mindig figyelembe vesszük a filmtechnika legujabb eredményeit és ezeket alkalmazzuk.

Wide Range hangos filmleadó berendezéseinkkel a hangleadás tökéletes. Berendezéseink üzembiztosak és könnyen kezelhetők.

A milanoi Cinemeccanica gyár legujabb rendszerű vetítógépeit szállítjuk.

Ezeknél a gépfejek zárt kivitelben, központi olajozással és ráépített motorral vannak ellátva.

Berendezéseinket raktárról, kedvező részletfizetési feltételek mellett is szállítjuk.

Vállaljuk teljes kép- és hangvetítőberendezések, vagy külön tejes hangosberendezések felszerelését, valamint hangosberendezés tartozékainak és vetítőfejek szállítását.

Felhívásra készséggel adunk ajánlatot.

TELEFONGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest, XIV., Hungária-körut 126 -- 128. sz.

Telefon: 297-930.

A

FILMKULTURA

HIRADÓJA

A Magyar Mozgóképzemengedélyesek Országos Egyesülete december 15-én választmányi ülést tartott, amelyen majdnem valamennyi választmányi tag megjelent. Az elnöklést eleinte Morvay Pál, utána Gyárfás Gyula vezette és csak később érkezett meg Bornemissza Gábor elnök.

A Magyar Filmtisztviselők Egyesületének legutóbb megválasztott új elnöksége nevében Bingert János dr. elnök, Nagy Sándor dr. és Lakos Kálmán alelnökök, továbbá Rennárd Béla tisztelő látogatást tettek december 16-án úgy az OMME, mint a MMOE elnökségeinél és velük egyben megbeszélték azokat a lehetőségeket, amelyek a kollektív megállapodás létrehozását segítenék elő.

Az osztrák moztulajdonosok Crémiuma hosszabb levélben köszönte meg a MMOE-nak a szívélyes fogadtatást és azt a vendégszeretetet, amelyben itt létük alkalmával részesítették őket és egyben meghívták a MMOE-t Bécsbe az osztrák film- és mozi-viszonyok tanulmányozására. A MMOE valószínűleg tavasszal viszonzja az osztrákok látogatását.

Lapzártakor fájdalommal értesülünk, hogy Kovács Dezső, a Vesta-mozi igazgatója, hosszas szenvedés után 63 éves korában meghalt.

A MMOE legutóbbi választmányi ülésén hosszasan tárgyalták az OMME legutóbbi közgyűlésén felolvasott évi jelentést, különösen a jelentésnek a keretmegállapodásra vonatkozó részével foglalkoztak. A MMOE választmánya megállapítja, hogy éppen a jelentés ellenkezője az igazság, mert a MMOE valóban kívánta a keretmegállapodás megkötését, egyben pedig újabb bizottságot küldött ki, amelyet teljhatalommal ruházott fel, hogy a keretmegállapodás ügyében az OMME-val tárgyaljon.

A MMOE legutóbbi választmányi ülésén elhatározták, hogy a budapesti Kamara-filmszínház tagdíjhátralékát törli, hogy ezzel is megkönnyítse a hitelezőkkel folyó magánegység létrejöttét.

A MMOE december 15-iki választmányi ülésén egyesületi ügyészekké dr. Pethő Bélát és dr. Szentpály Istvánt választották meg. Szakértő mérnök ismét Simonyi Vilmos lett, míg pénztárossá ismét vitéz szépezdí Kiss Józsefet választották meg.

Lajta Andor, a Filmkultura szerkesztője január 12-én, szerdán este félnyolckor a rádióban Budapest II. hullámhosszán előadást tart „Mit keres egy filmen az író?” címmel.

A Zeneszerzők Szövetkezete és MMOE között az 1938. évi átalány ügyében nézeteltérés támadt, amelynek elintézésére a MMOE legutóbb egy háromtagú bizottságot küldött ki, hogy a felmerült ellentéteket tisztázzák és kiküszöböljék.

A MMOE legutóbbi választmányi ülésén szóba került, hogy a filmcenzura felemelte a magyar híradó cenzuralapjainak az árát, úgyhogy e miatt a Magyar Filmiroda is fel akarja emelni a híradók kölcsöndiját. A MMOE ismételten kérelemmel fordult a filmcenzura elnökéhez, amelyben kérte a régi átalányról megtagadását. Amennyiben az Országos Mozgóképvizsgáló Bizottság ezt a kérést megtagadná, úgy kismozinál egyenként egy pengővel kellene a híradó kölcsöndiját felemelni.

A jászberényi Városi mozinak Tófalvy Gáborral kötött megállapodása december 31-én járt volna le. A város azonban már előzően felbontotta Tófalvy Gáborral a szerződést és még december elején házi kezelésbe vette. A város most a mozi művészeti vezetőjéül Komáromy Józsefet, felelős üzlevezetővé pedig Beleznaý Ferencet nevezte ki.

A szőregi Otthon-mozgó december 15-én tűzrendészeti szaksajtó-bemutatót rendezett, amelyen ifj. Varga József, a szőregi Otthon-mozi gépésze bemutatta saját szerkesztette „Filmtűzbiztonsági automatáját”. Ez a készülék filmszakadás esetében vagy perforáció hiánya alkalmával rögtön működni kezd, illetve egy automata készülék lép működésbe, amely azonnal lezárja a fényt, lekapcsolja a gép meghajtó motorját, a hanglámpát és bekapcsolja a teremvilágítást. Mindez üzembiztosan egy pillanat alatt történik, úgyhogy mire a gépkezelő észreveszi a hibát, már is áll a gép a nélkül, hogy filmgyulladás történt volna.

A Warner Bros. First National Vitaphone Pictures magyarországi képviselője Rt. december 7-én tartotta idei közgyűlését, amelyen elfogadták a július 31-én lezárt mérleget. E szerint a mérleg 149.739,21 pengős veszteséget tüntet föl. A mérleg szerint filmkölcsöndíjak címen befolyt 239.366,35 P, reklámanyagért 4602,83 P, befolyt kétes követelések 4769,16 P. Különléte bevételek 1298,40 P. Árfolyamnyereség 45.916,84 P. A veszteségoldalon szerepelnek: Általános költségek 171.464,24 P. Leírások 3226,44 P. Kópiaköltségek 113.672,71 P. Kétes követelések 1674,25 P. Engedélydíjak 9252,75 P. Veszteségátalányozat 1926-ról 146.462,40 P. A vállalat alaptőkéje 166.000 P.

BUDAPESTER FILMMARKT

IM MONAT DEZEMBER
(bis zum 23. Dezember 1937)

Budapest-Film: *Familienzulage*. Metro-Film-palast, Corso-Filmtheater, Kammerlichtspiele. Jf. (Ung.)

Fox-Film: *Charlie Chan on the Broadway*. Omnia-Kino, City-Kino. Jf.

— *Ali Baba goes to town*. Radius-Film-palast, Urania-Filmtheater. Jf.

Harmonia-Film: *Die ganz grossen Torheiten*. Décsi-Kino, Atrium-Filmth. Jv.

M. & T.-Film: *Mr. Deeds*. Kammerlichtspiele und City-Kino. Jf.

Kárpát-Film: *396.000 Pengő auf der Strasse*. Atrium-Filmth. City—Omnia-Kino. Jf. (Ung.)

Kinobetriebs G. m. b. H.: *A star is born*. Royal Apollo. Jf.

— *The gay Desperado*. Décsi-Kino, Kammerlichtspiele. Jf.

— *Knight without Armour*. Royal Apollo. Jf.

Művészfilm: *Der Lebensweg eines Mädchens*. Corso-Kino, Décsi-Kino. Jf. (Ung.)

Paramount-Film: *Artists and Models*. Metro-Film-palast, Corso-Kino. Jf.

Phöbus-Film: *Heirat aus Liebe*. R.-Apollo und Atrium. Jf. (Ung.)

Ufa-Film: *Brillanten*. Urania-Filmtheater. Jf.

— *Tokajer Rhapsodie*. Urania-Filmtheater. Jf. (Ung.)

Kifogástalan állapotban levő,
komplett Belgráder-féle

hangos leadóberendezés

Orion-hangszóróval

olcsón eladó

Hungária-filmszínház

Nyiregyháza

MEGJELENÉSI STATISZTIKA
ERSCHEINUNGSSTATISTIK

December 23-ig, bis zum 23. Dezember 1937:

Magyar (ungarischer) film	4
Amerikai (amerikanischer) film	6
Német (deutscher) film	3
Angol (englischer) film	1
Összesen (Zusammen)	14 film

1937 január 1-től december 23-ig:

Magyar (ungarischer) film	33
Magyarországon készült német (in Ungarn gedrehter) (deutscher) film	4
Német (deutscher) film	30
Amerikai (amerikanischer) film	94
Osztrák (österreichischer) film	7
Francia (französischer) film	12
Angol (englischer) film	7
Cseh (tschechischer) film	3
Lengyel (polnischer) film	2
Svájci (schweizerischer) film	1
Olasz (italienischer) film	1
Összesen (Zusammen)	194 film

1937 augusztus 1-től:

Magyar (ungarischer) film	20
Magyarországon gyártott idegen-nyelvű (in Ungarn gedrehter fremdsprachiger) film	1
Amerikai (amerikanischer) film	37
Német (deutscher) film	13
Francia (französischer) film	6
Osztrák (österreichischer) film	1
Angol (englischer) film	3
Összesen (Zusammen)	81 film

VÁLTOZÁSOK A MOZI-
ENGEDÉLYESEK KÖRÉBEN

Új engedélyt kaptak:

Budapest: *Phönix mozi kft.*, Rákóczi út 68. alá.

Ókéske: *Rácz Lajos ókéskei lakos.*

Szegvár: *Vizaknay Zsófia szegvári lakos,* II. tized 44. házszám alá.

Beremend (Baranya m.): *Prell Jánosné,* szül. Herr Verona villányi lakos részére Beremend 108. alatti házra.

Lemondás:

Szegvár: *Kovács Gyula* moziengedélyes lemondott.

Senki sem nél-
külözheti az új **Filmművészeti Évkönyvet!**

Ara portóval 5 pengő, megrendelhető már most a kiadóhivatalban.

AZ OKTATÓFILM

Az iskolai filmoktatás terjedése világszerte

Az iskolai filmoktatás majdnem két-
 évtizedes próbálkozás után úgylát-
 szik világszerte a helyes irányba tere-
 lődött és ennek tudható be, hogy egyes
 országokban hallatlanul terjed, állami
 és társadalmi úton szervezik.

Az európai államok közül Németor-
 szág vezet az iskolai filmoktatás ter-
 rén, utána következik Anglia és Fran-
 ciaország. Magyarország is a haladó
 országok közé tartozik és most csat-
 lakozott ezekhez az államokhoz Dá-
 nia is, ahol egy külön erre a célra ala-
 kult Kulturfilm-társaság szervezi az
 iskolai filmoktatást. Ez a társaság Né-
 metországban és Angliában 84 oktató-
 filmet vásárolt most egyszerre

Angliában a British Film-Institut
 dolgozik erősen az iskolai filmoktatás
 beszerzésén és a hálózat kiépítésén.
 Ez a társaság az illetékes minisztérium
 és több vidéki oktatásügyi hatóság se-
 gítségével nagyarányú propagandát
 indított és ez a munkája sikerrel is
 járt, úgyhogy százával szerelik föl az
 angol iskolákban a vetítőgépeket és
 mutatják be a 16 mm-es oktatófilme-
 ket.

Franciaországban ujabban az egye-
 temi filmoktatásra fordítanak nagy
 gondot. Egy bemutatott sebészeti film
 óriási sikere arra ösztönözte az érde-
 kelteket, hogy további hasonló tárgyú
 oktatófilmeket készítsenek és azokat az
 egyetemi oktatásban kívánják felhasz-
 nálni. A francia iskolákban eddig
 egyébként több mint 100.000 keskeny-
 leadógépet szereltek föl.

Hihetetlen arányokban fejlődik az
 iskolai filmoktatás az Egyesült Alla-

mokban. Az utolsó hetekben nagyará-
 nyú szervezet jött létre, amelynek
Progressive Education Association a
 neve és ez most hallatlan mozgalmat
 kezdeményezett, amely nagysikerűnek
 ígérkezik. Az Egyesült Államokban
 közel 280.000 iskola működik és most
 egyszerre 100.000 iskolában szereltek
 föl keskeny-leadógépeket és a közeli
 hónapokban további 100.000 iskola
 kerül sorra. Az oktatófilmeket gyártó
 vállalatok a közel jövőben 20 millió
 dollárt fektetnek be új oktatófilmek
 gyártása céljából.

Megváltoztatják az angol megjelenési
 rendszert. Angliában eddig nagyrészt az
 volt a szokás, hogy az elkészült film előbb
 ősbemutatón került színre. Függetlenül a
 film sikerétől vagy balsikerétől, a filmet ez-
 után rendszerint 8—10 hónapig fektették és
 csak ezután került *premiérbe*, ami megfelel
 a mi utánjátszó színházi rendszerünknek.
 Az angol érdekképviseletek most elhatároz-
 ták, hogy ezt a rendszert megváltoztatják.
 Az új rend szerint a film ősbemutatója
 után közvetlenül kerül a *premier-színházba*
 és ezzel elérik azt, hogy a film befektetési
 költségeit sokkal előbb amortizálják, mint
 most.

(Az angolok itt az amerikai példára hi-
 vatkoznak. A nagy Amerikában is úgylát-
 szik, nehéz viszonyok lehetnek, mert ott a
 gyártók — ha nem is a világhírű nagy gyár-
 tók — arra törekcsenek, hogy a filmek mi-
 nél előbb forgalomba kerüljenek és minél
 több mozi játszhassa. Az amerikai elmélet
 és kalkuláció szerint a megjelenéstől számi-
 tott első kilencven nap már meghozza a film
 előállítási költségeinek a felét, úgyhogy
 e miatt mindenki igyekszik a filmet minél
 előbb forgalomba hozni.)

Filmarchivumot létesítettek Párizsban. Három kitünő francia újságíró P. H. Harlé, Henry Langlois és Jean Mitry Cinemateque français címmel filmarchivumot létesített a francia fővárosban. Ebben az archívumban régi francia és esetleg külföldi filmeket akarnak megőrizni és az utókor részére felretenni. Eddig a nagysikerű francia filmeknek szomorú sorsuk volt. Elkerültek a selejtfilmkereskedőhöz és onnan a különböző vegyészeti gyárakba. Most az a cél, hogy a francia filmeket megmentsék a jövő számára. Ez a magántársaság a régi kitünő francia filmekből külön előadásokat akar tartani zárt társaságok részére, főiskolákon, művészeti körökben, úgyhogy ennek a révén elő tudják teremteni a megőrzéshez és a gondos kezelés költségeinek a fedezéséhez szükséges összegeket. Már eddig is sikerült jónéhány francia filmet, sőt néhány *háború előtti* német filmet a Cinemateque számára megmenteni. A társaság szerény tagdíjat szed tagjaitól, azonkívül ünnepélyekből, ajándékokból és adományok révén teremti elő a fenntartási összeget.

(Nem ártana, ha Magyarországon is létre lehetne hozni hasonló célzatú társaságot. Abból a 130 magyar filmből, amely az utolsó öt esztendőben elkészült, ki tudja, mennyit nem sikerül talán már előteremteni, mert lehetséges, hogy sem a negatív, sem egyetlen kópia nincs már sehol. De mennyivel fontosabb volna, ha régi, háború alatti és háború előtti magyar filmek negatívjait lehetne az utókor számára megmenteni, megőriztetni és esetről-esetre levetíteni. Hány háború előtti magyar híradófilmet és egyéb akkor aktuális híradót vagy egyéb hosszabb vagy rövidebb filmet lehetne még ma is talán az utolsó percben megmenteni, ha volna társaság, amely a párizsihoz hasonlóan megmenthetné ezeket a kétségtelenül érdekes és pótolhatatlan szellemi értékeket.)

Ujabb mozi-tröszt alakul Angliában. Két hatalmas mozi-tröszt egyesült decemberben Londonban. Az egyik az Union Cinemas, amelynek 167 filmszínháza van, a másik az Associated British 326 mozgóképszínházzal, úgyhogy az új trösztnek most 493 filmszínháza van. Még a nagy Angliában is hatalmas tényező ez a közel 500 mozi magabafoglaló tröszt, amely természetesen egységesen diktálja az árakat, mert egységesen törtenek a műsor-kötések.

A legközelebbi nemzetközi Pen-kongresszuson, amelyet 1938 júniusában Prágában rendeznek, napirenden szerepel a film kérdése is. Az előadó „Az irodalom viszonya a filmhez” címmel tart előadást a film időszaki kérdéseiről.

Központi filmraktár épül Bécsben. Bécsi hatósági és filmkörökben felmerült az az elgondolás, hogy Bécs egyik külvárosában nagyarányú *központi filmraktárt* építsenek, ahol az összes filmkölcsonzó vállalatok filmjeiket tarthatják. Ebben az ügyben nemrégiben az osztrák kereskedelemügyi minisztériumban értekezletet tartottak, amelyen ezt a kérdést letárgyalták. A kérdést úgy akarják megoldani, hogy bár a városon kívül tervezik a *központi filmraktárt*, az mégis minden oldalról könnyen volna megközelíthető. Természetesen a filmkölcsonzók ellenézték ezt a tervet és a jelenlegi helyzet fennmaradása mellett érveltek. Indokul felhozták, hogy a városon kívül fekvő *központi filmraktár* adminisztratív szempontból is megnehezítené a napi munkát, de anyagilag is nagy terhet róna rájuk, mert hiszen a jelenlegi célszerűen beépített raktárjaik igen sok pénzt emésztettek fel, végül pedig hangsúlyozták, hogy az esetleges *központi filmraktár* amortizációja hosszú időt venne igénybe és ez a mai viszonyok mellett számukra meglehetősen nagy terhet jelentene. A *központi filmraktár* kérdése továbbra is napirenden marad és legközelebb fognak dönteni, hogy *gyakorlatilag hogyan oldják meg.*

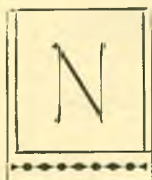
Tizenhatmiliméteres filmgyár Amerikában. Hollywoodban most alakult meg 100.000 dollár alaptőkével a *Harry Shermann Visual Education Pict. Inc.*, amelynek az a feladata, hogy tudományos és ismeretterjesztő keskenyfilmeket gyártson, azokat forgalomba hozza és pedig igen nagy stílusban, úgyszólván az egész világra kiterjedően.

Argentína az ötszláger-rendszer hazája. A berlini Lichtbildbühne jelentése szerint a buenosairesi Metropolitan filmpalota a közelmúltban *egy műsorban öt slágert mutatott be kb. 80 filléres belépődíj mellett.* Az LBB megjegyzi, hogy nem csoda, ha a Metropolitan előtt naphosszat százával álltak az emberek, hogy megváltassák a jegyüket. Ezzel szemben „égett” a többi mozi, úgyhogy ezek körében nagy az elkeseredés és felháborodás a Metropolitan ellen. Természetesen a többi filmszínház érelyes lépéseket tett a Metropolitan ellen.

Visszaestek az amerikai mozibevételek. Amerikai lapjelentések szerint az év harmadik negyedében az amerikai mozik 10-15%-kal kevesebb bevételt értek el, mint az előző év hasonló időszakában. Amíg nálunk Budapesten a karácsonyi vásárlás rendszerint csak a decemberi első két-három hét üzletmenetét befolyásolja addig Amerikában a karácsonyra való takarékoskodás és vásárlás már korábban kezdődik és így az amerikaiak *ezzel* magyarázzák a bruttóbevétel időelőtti visszaesését.

Fekete Ferenc,
M. F. I. filmoperatőr:

Mit tanulunk a filmhíradótól?

Nem történik sehol a világon ma olyan nagyobb jelentőségű esemény, ahol a híradó-operatőrök meg ne jelennének és meg ne örökítenék filmszalagon a megfelelő eseményt: ép-úgy a bel- mint a külföldön. A hetenként 19 példányban megjelenő Magyar Világhíradó célja és feladata: *hangos képekben* beszámolni a hét történetéről. Elsősorban minden magyar embernek, úgy a városiaknak, mint a falusiaknak, végül pedig a velünk esereviszonyban álló külföldnek. Ennek általános jelentősége mellett a hírközlés legelterjedtebb eszközével, az *újségírással* szemben az a nagy előnye, hogy míg az utóbbiban az ember csak *hoít* betűk alapján szerez tudomást a világ eseményeiről, addig a híradóban *látja, hallja és mintegy együtt él* a cselekménnyel. Mindenkinek nyújt valamit érdeklődése szerint, megtalálni benne a világ sorsát intéző államférfiakat, politikusokat, épúgy, mint a társadalmi, sport- és divateseményeket. Talán, mert mindenkinek nyújt valamit, szeretik, sőt vannak, akik kizárólag a híradó kedvéért járnak a filmszínházba. Bátran állíthatjuk, hogy a Magyar Világhíradó semmiben sem marad el a külfölditől, úgy technikai kivitel, mint érdekesség szempontjából. Ez pedig nagy szó, mert képzeljük el, hogy a pl. 470.717 m² területű és 67.069.000 lakosú Németországban mennyivel több és érdekesebb esemény adódik, mint a 93.000 m² területű és 8.949.000 lakosú Magyarországon. A híradó oktat, művel, szórakoztat, szóval kulturát ad. Megismertet városokkal, falvakkal, közelebb viszi a várost a faluhoz, megszeretteti a falut a várossal, azzal közelebb kerülnek lé-

lekben, gondolkodásban és ebben rejlik lélektani jelentősége, mert csak az a nemzet boldogul, ahol megvan a *megértés, szeretet és összetartás*. Bemutatja hazánk természeti szépségeit pl. a Hortobágy, Bakony, Balaton vidékét és szinte arra buzdít, hogy *utazva ismerjük meg hazánkat*. Sehol a világon nem található álomszerű népviseletünket mindig valami kedves kis *cselekmény, lakodalom, tánc keretében* mutatja be. Így ápolja a híradó a mult hagyományait, a jelenhez eselekvő erőt ad, a jövőhöz pedig szilárd alapot biztosít. Megismertet országokkal, milliós városokkal, azok szokásaival, fejlődésével és történelmi jelentőségű pillanataival. *Háborús tudósításainak* meg-rázó *képkockáiból* fogalmat alkotunk az elkövetkezendő világégeről. A gyakran ismétlődő katonai parádék, gyakorlatok pedig talán mindennél jobban meggyőznek mindenkit, hogy igenis fel kell készülnünk és ki kell vív-nunk az egyenjogosultságunkat. Sport-események közlésével a sportbarátokat szolgálja, izgalmas szórakozáson kívül tanít, oktat... Az olympiai híradó bizonyítja, ha egy nemzet fegyelmezett népe összetart, mire képes és milyen nagyszerűen meg tudja rendezni az ilyen hatalmas ünnepek sorozatát. Különös tekintettel a hölgyekre, az időnként közölt *divatbemutatók* mutatják a *helyes öltözködés irányát*, ezzel finomítja az ízlést, szép-érzékre nevel. Tárnyilagos tulajdonságánál fogva számtalanszor segítő-társ szerencsétlenségek okainak kivizsgálásában, sőt sporteredményeknél nem egyszer *döntött el eredménykérdést*: bizonyítva a *felvevőgép csa'hatatlanságát*. Külföldi jelentősége igen fontos tényező. Propagandaereje nagyobb bár-

mi másnál. Megismerteti hazánkat, iparunkat, kereskedelmünket, mezőgazdaságunkat. Bemutatja a világhírű fürdőhelyeket, vadászterületeket, Magyarország történelmi nevezetességeit, művészetünket s ezzel idegenforgalmi propagandát fejt ki, arra indítva a külföldieket, hogy személyesen is megismerjék hazánkat.

Az idő múlik. Ebben a rohanó tempójú világban minden napnak meg van a maga szenzációja. Az események történelmi távlatba kerülnek és egyedül a híradó az, amely szemléltetően és valóságban megőrzi ezeket a történelmi pillanatokot. Felbecsülhetetlen muzeális értékűek ezek a híradók és a legnagyobb jelentőségük talán az, hogy örökséget jelent a jövő század számára, meghagyva benne a mai kor nagyjait, gondolkodását, művészetét, kulturáját.

Szándékosan hagyom *legutóljára*, hogy panaszképen többektől hallottam, hogy a Magyar Világhíradóban gyak-

rabban fordulnak elő ugyanazok a vonatkozású események, mint: Országzászló szentelések, Hősi emlékmű-koszorúletételek stb. Igyeckszem rávilágítani, hogy *ilyen eseményeket* nem lehet elégszer közölni, ez nem szenzáció, ez nemzeti ügy, mert a híradó eljut a *legkisebb* faluba és figyelmeztet mindenkit arra, hogy nem szabad elfelejtenünk azokat, akik *hazájukért életüket áldozták, a gyászos Trianont és hogy Magyarország fogalma alatt mindig a régi határokat kell értenünk!*

Reichs-Kino Adressbuch 1937. Verlag: Lichtbildbühne, Berlin, W. 35.

Nemrégiben jelent meg egy évi szünetelés után a remekül bevált és közhasználatban levő német *Reichs-Kino Adressbuch* az 1937. évre, amely nemcsak valamennyi németbirodalmi mozi sorolja fel és tartalmazza azok adatait, hanem különböző szakmai címeket is találunk ebben a nagyszerű könyvben. Az idei évkönyv 470 oldal terjedelemben jelent meg és nyomdatechnikai kiállítása is elsőrendű munka.

AZ AGFA-POSITIV

a legjobb és a legtartósabb

kópiaanyag

VEZÉRKÉPVESELŐ

Magyarország részére:

Lajta Andor

BUDAPEST

XIV., Thököly-ut 75.

Telefon: 297-076.

SUPERPAN ÉS A
PANKINE »H«

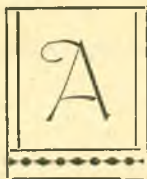
A LEGTÖKÉLETESEBB KÉPNEGATIVOK

DUP-NEGATIV, HANG-NEGATIV T4, DUP-POZITIV, HANG-POZITIV
HANGNEGATIV SPEZIAL 16 és 32 milliméteres keskenyfilmek

FILMTECHNIKA

Karban József

1937 fontosabb filmtechnikai eseményei

A berlini *Haus der Technik*-ben ez évben is összejöttek a német kinotechnikusok, hogy az év folyamán szerzett tapasztalataikról beszámoljanak és azokat megvitasák. Ez az összejövetel arra volt jó, hogy a kívülállók is tudomást nyerjenek az év legfontosabb filmtechnikai újításairól, hogy a jövőben is a teljes összmunka javára használhassák a tapasztalatokat.

Az összejövetelen elsősorban a filmkép-technikáról esett szó. Ezután következett a hang-technika körébe tartozó újításokról szóló beszámoló.

A új filmfelvételgépek

Először dr. Paul Heinisch mérnök: *A képkamera technikája* című előadása hangzott el, amelynek bevezetésében megemlékezett a képfelvételgépek fejlődéséről a legrégebbi filmidőkből, különbséget hangoztatva az egyes típusok u. m. kézi, riport és műtermi gépek között. A múlt év újdonságszámba menő konstrukciója volt az Arnold és Richter cég kézfelvételgépe és az ugyanakkor a piacon megjelenő Amigo-kézigép. Az előbbi különlegessége a képfelvétel menetközben való közvetlen látása, ami a modern gép nélkülözhetetlen kelléke. Az Askania-cég váll-kézi kamerája nemcsak a szabadkézi felvételeknél vált be fényesen, hanem mint statívra szerelt gép, nagyobb igényeknek is megfelel. Az

Askania-Z felvételgépe teljes értékű riport és műtermi gép. A Z-gépből két további típust gyárt a cég. Az egyik a Röntgen-kamera és a másik a „négykazettás” gép. A Röntgen-gépnek 270° nyílású sektora van, úgyhogy a röntgenkép 24-es kép-váltással mozgóképpen fényképezhető. Felhasználható a gép a nagynyílású sektora miatt a színes filmfelvételek céljaira, valamint a háttér felvételek készítéséhez. A „négykazettás gép” egyelőre csak a Bipack-eljárású színes felvételek készítéséhez szolgál.

Hónapok óta szoros együttműködés látszik egy nagyértékű műtermi felvételgép megteremtése ügyében. A nyáron már kísérletek folytak Babelsbergben egy 300-as belső kazettás csendes géppel.

A felvételgép kellékek ügyében az előző említést tett egy „szivattyú-állvány”-ról, mellyel a gép hidraulikus úton való magasság-állítására válik lehetővé. A felvételre kerülő kép szempontjából igen használható.

Ami a felvételi objektívvel illeti, az Astro-társaság gyártmányai váltak világhíttűvé. Pl. az amerikai Mitchell-kamerákba ma már kizárólag Astro-optikát építenek be. A legújabb „Farbentachar” és Tachon közülük a legfényerősebb. Relatív nyílása 1:095 igen jelentős.

A Zeiss-gyár Ergiotar néven újabb objektívvel állít elő az eddigi legnagyobb fényerősséggel (1:085). Az Astro teleobjektívek és távencsék, vala-

mint az *Askania tükörlencsék* elhatárolt területen jól használhatók.

A kutató munka nem áll itt meg. Az Astrá-cég *Transfokatorja* jelenti a filmfelvevő normalizált filmobjektívjét. A változtatható gyújtáv megkönnyíti az operatőr munkáját és sok kihasználható lehetőségre ad alkalmat.

Az előadó befejezésül „Kivánság-jegy“-gyel ajándékozta meg a jelenlévőket. A jegy szerint kívánatos lenne a kazetta mag szabványosítása, továbbá különösen *zajtalan kézikamera*, kereső automatikus *paralaxis kiegyenlítéssel*, *binokuláris beállítólupa*, állványra szerelhető *könnyű felvevőgép* 300-as külső kazettákkal, könnyű *lendítő állvány* (Schwenkstativ), könnyű súlyú *lassító-gép* 300/sec képváltásig, filmhez alkalmas *megvilágításmérő* és 25 mm gyújtávú „Weitwinkel“-objektív

A műtermi felvételek kérdései

Richard Schmidt dr. „*Képtechnikai követelmények a stúdióban*“ címmel tartott előadást. Annak ellenére, hogy a műtermekben az utolsó időkben semmilyen forradalmi változás nem volt, mégis észlelhető a fejlődés a *tökéletesség felé*. A világítási kérdés mellett még a szereplők, építkezések, *fény és árnyék, felvevőgépek és filmanyagok és azok feldolgozása jönnek tekintetbe*.

A képtechnika szempontjából a szereplő csak mint „*tárgy*“ érdekes, mert a vetítés szempontjából vizsgáljuk a ruha színét, az arc színét. Amerikában új kendőzéstechnikával értek el sikert, amely *tudományos alapon alkalmazva*, nem engedi többé a szereplő arczínének megváltoztatását. Az új „sminktechnikával“ kikészített szereplő arca nincs jobban kifestve, mint egy hölgyé, aki estélyre megy. Az „*indiánvörös*“ arcmasszázs ezentúl elmarad.

Ami a világítást illeti, teljesen elvész az az elv, hogy az *előteret és a háttér*et egyenlően megvilágítsák. Meg-

tanultuk, hogy az ilyen világítás „*lapos*“. Ezután következett az a mód amellyel a szereplőket *más-más oldalról* megvilágítva, szinte kiemeltük a díszletből és ezzel érzékeltettük a *mélységet*. Ma a követelmény, hogy a felállított díszlet annyi *alapsmegvilágítást* kapjon, amely a kép elégséges megvilágításához elegendő. Csak erre az alapvilágításra jöhet aztán az *effektus és csúcshény*, amely a képrészeket kiemeli.

Új lámpafajták

Amerikában új lámpatípusokat készítettek, amelyek rendkívül pontos szerkezetük révén egyenletes fényelosztást eredményeznek. Ezeknek a lámpáknak a segítségével aztán egészen új jelenetmegvilágítást értek el. A lámpák nagyrésze lényegében ismert „*lencsés reflektor*“, hazai nyelven „*Spotlight*“-nak nevezik. A lámpák szabályozható sugara keresztül-kasul bevilágítva a jelenetet (állítólag) egészen természetű bevilágítást ad. Az amerikai „*precision lighting*“ jelentené az előadó szerint a „*logikus megvilágítást*“. Miután a „*logikus megvilágítás*“ legtöbb esetben felülről jön, valószínű, hogy a lámpák is a jelenet fölött a díszleten kívül foglalnak helyet. Ellentétben Európával, Amerikában a sceneria-építés legtöbbször két vagy három oldalú. Ezekben az esetekben a felső sugárnyaláb megvilágítás indokolt lehet és a szereplő megvilágítása erős, azonkívül mozgás közben több oldalról a sugárnyaláb állandóan kíséri. Valószínű, hogy Európa rövidesen átveszi ezt a világítási stílust, annál is inkább, mert az *Efa*, a Weinert, a Körting Mathiesen-cég már gyártja az újfajta izzólámpa „*sugárvetőket*“.

Milyen legyen a filmanyag kidolgozása?

Ami a filmanyagot illeti, még mindig kérdés, hogy *individuais vagy konstans* legyen a feldolgozása illetve elő-

hívása. *Az irány a konstans felé mutat.* Előfeltétele az állandóságnak a mindig azonos megvilágítás, amely *precíz megvilágításmérő nélkül szinte elképzelhetetlen.* Az előadó utal a kívánság-jegyre, ahol ugyancsak szerepel a film számára készítendő *pontos megvilágításmérő szerkesztése.* A film-anyaggal kapcsolatban éppen az *Agfa laboratóriumában* folynak érdekes *előhívási kísérletek,* de ezideig a nyilvánosság számára nem érkezett adat.

Mi újság a diszletépítés terén?

A diszletépítés terén túlsúlyba jut a hang *figyelembevétele,* ezért a képtechnika inkább a trükkfelvételekhez folyamodik. Rendkívüli nagy szerepet játszik a *háttérvetítés,* amely igen részletes előmunkálatot követel a forgatókönyv megírásakor, mert harmonikus képpé kell változtatnia a műtermi diszlettel. A háttérvetítés főhibáját a „hot spot“-ot, azaz a keresztülvetített kép közepén látható világos folt kiküszöbölését tartják a legfontosabb feladatnak. Amerikában úgy segítettek a dologon, hogy a mattüveget (vetítőernyő) kicserélték törhetetlen átlátszó lappal, amely a közepe felé radiálisan vastagodott. A fénytelenített lap egyformán világítódott át. Amerikában már csak ezzel a trükktechnikával dolgoznak és nem beépített vetítógépeket használnak hozzá.

Németországban legujabban egy másik háttértechnikával dolgoznak meg lehetős sikerrel. Óriásira megnagyított papiros fotókat dolgoznak fel háttérül.

Az előadó mutat egynéhány felvételt az ilyen háttérrel, amelyek meglepően élethűek. Csupán az a fontos, hogy a nagy nyilvánosság *minél kevesebb* hírt kapjon ezekről a trükkökről.

A laboratóriumi munka

Walter Geyer dr a *filmfeldolgozás mai állásáról* tartott előadást. Biztos technikai alapokat kell követni,

hogy a megrendelő legjobb kópiát kap hasson és a filmszínház zavartalan előadást tarthasson. A kérdésre, hogy a *próbaelőhívás* eredménye után egy állandó Gamma-értékre hívjuk elő a negatívot, a *legközelebbi idők* adnak választ, amikor a világítás és negatív megvilágítása aprólékosáig pontos lesz. Amíg a kópiánál éppen a hangsávról van szó, a feketedés-érték (Gamma) a kópiára is érvényes. *Próbaelőhívás* mindenesetre nem célravezető, ha negatív-felvételről van szó, amely pl. „svenk-felvétel“, ami esetleg változó világítás mellett történt. A Gamma-értékre való előhívás sem célravezető, ha a kópia nem az állandó értékre hívódik. Ez legtöbbször akkor fordul elő, amikor a negatívokat *próbaelőhívás* alapján hívják elő. Az adott fénykülönbségeket a kopirozásnál kiegyenlíteni lehet ugyan, de az eredmény nem lehet kielégítő.

Az előhívásnál áttértek a *régi keringő-rendszerről a filmmel áramló rendszerre.* Ez a mód az előhívás állandóságát fokozza.

Debrie hozta piacra a *nappali előhívógépet.* Tekintve, hogy a csukott gép munkáját, illetve a film haladását a gépben kevésbé lehet ellenőrizni sok előnye ellenére, meg kell várni a gyakorlati tapasztalatokat.

Az év újdonságai közé tartozik a *pozitív-másolás ultraviola fényvel.* Különösen a tranzverzális hangírás másolása nyer ezzel a finomságokban.

Az „abszolút“ kópia kérdése sincs megoldva. Ezirányban is folynak munkálatok Németországban és U. S. A.-ban. Végül az előadó rámutat azokra a különbségekre, hogy az „abszolút“ kópia miért nem vetíthető minden színházban. Minden színház más-más vetítőfelületet használ és így a laboratórium munkája oda irányul, hogy a kópia *tömörségét az illető bemutató színház vetítőernyőjéhez szabja.* Addig, amíg a vetítőberendezések *normalizálása* meg nem lesz, addig nem lehet szó az „abszolút“ kópiáról.

SZÁMOK A FILM VILÁGÁBÓL

Jugoszlávia: Igen érdekes képet nyújt a jugoszláv statisztika a német film szempontjából. Amíg pl. nálunk a német film behozatala 48-ról 30-ra esett vissza, addig az elmúlt idényben Jugoszláviában 216 filmet hoztak be Németországból az előző évi 144 filmmel szemben. Az emelkedés tehát 72 film! Amerika 1935-be 436 filmet vitt be, 1936-ban pedig 446 filmet. Az elmúlt évben összesen 186 filmet vittek be a külfölről. Ebből 264 nagyfilm, 119 film rövidfilm, 40 kultúrfilm, 199 híradó és 164 reklámfilm. A kimutatásban Magyarország két filmmel szerepel, valószínűleg a Nászút féláron német verziójával és 1 rövidfilmmel. A kimutatás egyébként így alakul:

Amerika	— — —	446
(ebbe bele kell érteni a <i>valamennyi</i> fajtát)		
Németország	— — —	216
Franciaország	— — —	55
Ausztria	— — —	41
Anglia	— — —	13
Csehszág	— — —	5
Svájc	— — —	3
Hollandia	— — —	3
Magyarország	— — —	2
Oroszország	— — —	2
		786 film

Finnország: Az elmúlt évben a belföldi filmpiacra 334 filmet hoztak be, amelyek közül 310 filmet cenzuráltak, míg 24 filmet betiltottak. A statisztika élen Amerika áll 178 filmmel, majd Németország 55-ekkezik 45, Franciaország 25, Svédország 13, Anglia 17, Ausztria 15 filmmel, míg Magyarország és Dánia 1—1 filmmel szerepel a finn filmpiacon. A finn filmgyártás kilenc filmet produkált és 30.000 m. rövid filmet gyártottak.

Románia: Érdekes jelenség, hogy a román királyság területén az amerikai film egyre jobban terjed. Az új idény elején jobbára amerikai filmeket mutattak be a bukaresti elsőhetes filmszínházak. A legtöbb amerikai cég saját fiókkal rendelkezik, amelyek mind-egyike 25—30 filmet jelent meg. Az R. K. O.-nak, az United Artist-nak és a Columbiának képviselői vannak és ezek mellett igen élénk a behozatal amerikai cowboy-filmekben. Egy bukaresti jelentés szerint Erdélyben is igen elterjedt az amerikai film és érdekes, hogy Erdély részére német nyelvre szinkronizálva hozzák az amerikai filmeket, míg ugyanazok a filmek Ó-Romániában *eredeti* változatban kerülnek bemutatásra. Igen szépen haladt a francia film Romániában, míg a német film csak eddigi pozícióját tudta megtartani. A román filmgyártás az utóbbi időben két filmet produkált, amelyek közül az egyiket *Major Dezső*, a tehetséges magyar filmrendező rendezte.

Németország: A legújabb statisztikai kimutatás szerint Németországban 5271 mozgóképszínház működik. Ezek befogadóképessége majdnem kétféle millió ülőhely, pontosan 1.900.000 ülőhely. Jellemző a német mozgóképipar fejlődésére a következő két szám. E szerint működött Németországban

1913-ban	— —	2300 filmszínház
1924-ben	— —	3600 „
1937-ben	— —	5271 „

Ezzel Németország az első helyre került Európában, a világművészetben rögtön az USA után. A német mozikban 25.000 alkalmazott keresi meg kenyerét, a befektetett tőke meghaladja a 450 millió márka értéket.

A német mozik közül 2227 mozinak van 250-nél kevesebb ülőhelye. Azoknak a moziknak a száma, amelyek befogadóképessége 250—500 között váltakozik, eléri a 2127-et. Hatszázhetvenegy mozi befogadóképessége több mint 500 ülőhely, de nem éri el a 900 ülőhelyet. Az összes mozik közül csak 194 mozinak van 900 ülőhelynél több befogadóképessége, ez a szám az össz-mozinak a 3.71%-a.

Százalékos arányban a kismozik, tehát a fent *elsőhelyen* említett mozik összbefogadóképessége 439.000 ülőhely (22.85%), a *középmozik* befogadóképessége eléri a 748.000 ülőhelyet (38.62%), a *harmadik* kategóriába tartozó mozik összbefogadóképessége meghaladja a 460.000 ülőhelyet, míg a közel 200 nagymozik befogadóképessége összesen majdnem 300.000 ülőhely. A filmforgalom szempontjából a kismozik a forgalom 22.85%-át adják, a középmozik a filmforgalom 38.62% százalékát, a harmadik kategóriájú mozik résztvesznek a filmforgalom terén 23.33% erejéig, míg a közel 200 nagymozik a filmkihelyezés 15.20%-át képviseli. Trösztyszerű alakulatban résztvesz a német mozik 6.1%-a.

Japán: A felkelő nap országában állandóan szaporodnak a híradómozik. — Kyotóban augusztusban nyílt meg az első híradó-mozi, amely egyben az első japán távolbalátó mozi is, úgyhogy *mindkét célra használható*. Az új híradómoziban külön olvasóterem van a látogatók részére. A távolbalátó előadásokat a Domei-Tsishinsha továbbítja. Az új híradómozi befogadóképessége 493 ülőhely. A nagy japán városokban egyre-másra alakulnak át az eddigi mozik híradómozikká. Ennek az átalakulásnak érdekes lélektani okai vannak. A közönség a háborús légkörben unja a rendes játékfilmeket, hanem kizárólag híradókat akar látni és pedig főleg harctéri eseményeket tartalmazó híradókat. De van még egy oka az átalakulásnak. A japán kormány az utóbbi hetekben rendkívül megnehezítette a külföldi filmek behozatalát, úgyhogy jobbára csak japán filmek kerülnek bemutatásra.

FILMIRODALOM SZAKSAJTÓ

Dr Georg C. Klaren: *Der deutsche Film und der Autor.* Verlag: Lichtbildbühne, Berlin W 35. 1937. Ára: RM 1.20.

A *Lichtbildbühne* című tekintélyes és nagyon elterjedt berlini filmnapilap új könyvsorozatát ad, amelynek első száma Klaren munkája a német filmről és a német filmszerzőről. A kis könyvecske egymagában nem több, mint 2 iv, de a tartalma igen érdekes. Foglalkozik a szerző és a rendező közötti viszonytal, ismerteti a filmszerző helyzetét a filmiparban, taglalja a filmszerző és a színész közötti viszonyt, majd rátér arra az összefüggésre, amely a filmszerző és a közönség között fennáll. A rendkívül érdekes könyvecske Németországban nagy sikert aratott.

Dr Walter Möhl: *Das deutsche Filmtheatergewerbe unter besondere Berücksichtigung der Zusammenschlussbewegung.* Verlag: Lichtbildbühne, 1937, Berlin W 35.

A filmgazdasági életéről ritkán szokott újabban Németországban könyv megjelenni. Dr Möhl könyve teljesen új beállításban mutatja be a film közgazdasági jelentőségét. Messzemenő, jól átgondolt és tökéletes közgazdasági elmefuttatással kezdődik a könyv, amelynek bevezetésében az író azokkal a koncentrációs tendenciókkal foglalkozik, amelyek az utóbbi esztendőekben a modern gazdasági életben felszínre jutottak. Miután ezt a közgazdasági kérdést alaposan megvilágítja, rátér a német mozgóképiparban beállított koncentrációra. A fejezet első részében bőségesen foglalkozik magával a mozgóképszínház fogalmával, lényegével és céljaival. Gazdag statisztikai adatok tarkítják a fejezetet. A következő rész a filmszínház üzemi struktúráját tárja az olvasó elé, a harmadik fejezetben a német mozgóképipar fejlődési irányáról értekezik a szerző. A német moziparkról látunk igen tanulságos és kimerítő adatokat és statisztikai kimutatásokat. A könyv nagyon ajánlható annak, aki filmgazdasági kérdésekkel szeret tudományos alapon foglalkozni.

Rudolf Thun: *Entwicklung der Kinotechnik.* VDI Verlag G. m. b. H. Berlin, NW 7.

Rudolf Thun neve régebbi írásaiból és filmtechnikai munkáiból ismert nemcsak Németországban, hanem általában a nemzetközi kinematográfiában is. A film negyven esztendő évfordulója alkalmából, Thun kis füzetbe összefoglalta a *filmtechnika rövid történetét*. Itt visszatér a szerző a tizenhetedik századra, majd a különböző közismert tizenkilencedik századbeli találmányokra, így a praxinoszkopra, a Reynaud-féle élő kerékre, a Muybridge-féle kísérletekre, az Anschütz-féle gyorslátóra, úgyhogy ezen a történeti fejlődésen keresztül jut el a *filmhez*, illetve a *mozgóképhez*. Hosszú oldalakat szentel a szerző Oscar Messternnek, a német kinematográfia ma is élő munkásának, majd részletesen foglalkozik a mult századbeli és a jelenlegi hangosfilm-elméletekkel. A könyv igen hasznos szolgálatot tesz annak, aki rövid áttekintő képet akar nyerni a filmtörténelem első idejéről.

Franz Horch: *Paula Wessely, Weg einer Wienerin.* Wilhelm Frick Verlag, Wien (Leipzig) Olten. Ára fűzve S 8.—, kötve S 11.—.

Paula Wesselynek, a kiváló és világhírnévre szert tett bécsi művésznő színpadi és filmszerepeiről szól ez a nagyon szépen kiállított és fotókkal gazdagon illusztrált életrajzi könyv. A könyv elolvasása bevilágít egy nagy művésznő élettörténetébe, családi viszonyaiba, magasan ívelő pályájába. Valóban érdekes és szép, lebilincselő olvasmány és ha az ember végigolvassa a könyvet és végignézi a 155 fényképet, meglevenedik előtte egy nagy művésznő egész élettörténete.

Viktor Abel: *Wie schreibt man einen Film?* Sensen Verlag, Wien (Leipzig.) Ára fűzve RM 2.90, kötve RM 3.50.

A filmforgatókönyv és a film témájának a megírása sokmillió ember régi becsvágya. Ha a színpadi irodalomnak sok tizezer titkos törtetője van, akkor a filmnél a titkos

filmírók száma bizonyára sok százezer. Tudjuk, hogy a jó forgatókönyvtől függ a film sorsa és ezért jó filmkönyv megírásához nemcsak tehetség, hanem feltétlen *írói ösztön és tudás is kell*. Viktor Abel az Ufának volt sokáig a fődramaturgja, tehát alaposan ismeri a filmírás minden csínját-binját és igazi mestere ennek az immár művészetté fejlődött írásfajtának. Abban a könyvben, amelyben megírja, hogyan készül a filmszöveggönyv, hangsúlyozza, hogy *nem tudományos tankönyvet*, vagy Lessing-féle dramaturgiát akart írni, hanem csak a film-laikusok, az *utánpótlás* részére akart *útmutató* kézikönyvet adni. Ha az ember átolvassa ezt a végtelenül praktikus és jól átgondolt könyvet, az az érzése, hogy Viktor Abel valóban irányt ad annak, aki filmet akar írni. Csak egy pillantás a könyvbe és látjuk azt a *fejlődési vonalat*, amelyen a filmszöveggönyv keresztülmegy. Az első fejezetben azt mondja az író, hogy *mindenkinek nyílik lehetősége* filmtémáját elhelyezni, mert — és ezzel foglalkozik a második fejezetben — *a jó filmtéma iránt világ-szerte óriási hájsza folyik*. A harmadik fejezetben elmondja, hogy a filmforgatókönyv tulajdonképpen *három stádiumon* megy keresztül. Első a filmexpozé, második a treatment, vagyis a *részletes* tartalom-leírás. A harmadik fokozat pedig maga a Drehbuch, a forgatókönyv, vagy ahogy az író igen szellemesen állapítja meg, a *film partitúrája*. Az író azután megmutatja, mit kell filmre vinni, mi filmszerű, mi nem való a filmre, vázolja a drámai felépítést, megmutatja a nagy különbséget a színpadi munka és a filmmű között, vázolja a „Spannungot”, *minden film főjellegzetességét*, azután elmondja, hogy a kezdő hogyan írjon forgatókönyvet, mire vigyázzon, mit vegyen figyelembe stb. A könyv végén egy ismert filmnek a forgatókönyvét közli mintául.

Buchanan Andrew: *Film Making from Script to Screen*, Faber & Faber Ltd., London kiadása. Ára: £ 5.—

Gyönyörű kiállítású, tökéletes elgondolású mű fekszik előttünk. A könyv írója végig vezet hennünket a filmgyártás minden menetén, attól a pillanattól kezdve, ahogy a filmkézirat, a forgatókönyv elkészül egészen addig, ameddig a moziban a közönség előtt a vászonra kerül.

A könyv nagyjában *két főrésze* oszlik: az első rész tárgyalja a film *alapját*, a második részben a szerző elsősorban is a *forgató- és szöveggönyv* megírásával foglalkozik; így kiindul a film alapötletéből, azután megírja a film rövid meséjét, azután következik a harmadik fokozat, a *scenarium* és végeredményben mindezeknek az ötleteknek forgatókönyvvé való alakítása.

A könyv harmadik fejezete foglalkozik a

képfelvétellel és a kamerával. A következő fejezetet a rendező személyének szenteli az író és bőségesen foglalkozik a rendező feladataival.

A könyv következő, 5-ik szakasza leírja a *produkciónak* megkezdését, a *produkciónak* teljes menetét és vázolja mindazokat a *művészeti, technikai és gazdasági körülményeket*, amelyek a felvétel során végbemennek.

Hosszabb fejezetet szentel az író a *vágásnak*, részletesen tárgyalja a *cutter* feladatait, jogkörét, stb.-t. Filmgazdasági szempontból igen érdekesek a szerző okfejtései, a gyártási tervek és a költségvetés kidolgozását illetően. Párhuzamot von a szerző a *belső és különböző külső felvételek* technikája között.

A szerző ezután *bepillantást* vet a jövőbe, foglalkozik a *plasztikus filmmel*, a *távolballátással* és a *film jövő üzleti lehetőségével*.

Werner Mahly: *Lichtspiele*. Bau (Vertrieb) Wander- und Vereinslichtspiele (Schalmsfilm) Lichtspielgesetz und elektrische Anlagen. Carl Heymanns Verlag, Berlin, 1937.

Mahlynak ez a könyve valójában nem más, mint a Poroszországban érvényben levő *tűzbiztonsági és rendőrhatalom elölírások* összefoglalása. A nagyon érdekes füzet ismerteti a porosz *közbiztonsági elölírásokat*, mozgóképszínházak építésénél, üzemben tartásánál, a vándor- és egyesületi mozikra vonatkozó elölírásokat, az iskolai filmoktatás *tűzbiztonsági elölírásokat*, ismerteti a *keskenyfilmmel* kapcsolatos *biztonsági intézkedéseket*, végül magát a *német mozitörvényt*.

FILMKULTURA

FILMMŰVÉSZETI ÉS TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT

ELŐFIZETÉSI ÁR:

1 évre 10 pengő. — ½ évre 5 pengő.

Felelős szerkesztő és kiadó: Lajta Andor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, XIV., THÖKÖLY-ÚT 75.

Telefon: 297—076.

Párizsi szerkesztőség:

Artur Vitner,

Paris, 3, rue Ernest Psichari.

Megjelenik minden hónap elsején.
Minden cikkért a szerző felel.

Nyomatott:

OTTHON-nyomda, IX., Lónyay u. 50.

Telefon: 187-287.

A magyar

hangosfilmgyártás

legmodernebbül

berendezett telepe

a

HUNNIA

Filmgyár rt.

Budapest,

XIV., Gyarmat u. 39

*Telefon: *297-999*

BUDAPESTI FILMPIAC. Filmmegjelenések 1937. december hónapban (23-ig.)

JELMAGYARÁZAT: Megj. = Megjelenési hely. — H. = Hossza. — F. = Felírás. — M. = Műfaj. Fősz. = Főszereplők. R. = Rendező. — C. = cenzura. — a. = aluli. — f. = felüli

Budapest Film rt. Erzsébet-körút 8. Tel.: 132-888.	XII. 9	<i>Családi pótlék.</i> — Megj.: Metro, Corso, Kamara. — H.: 2168 m. — M.: Vigj. — Fősz.: Kun M., Gyergyai István. — R.: Csepreghy Jenő. — C.: A.
FOX FILM R.-I., Rákóczi-út 9. Tel.: 139-437 és 131-658.	XII. 15	<i>313.</i> — Megj.: City, Omnia. — H.: 1875 m. — M.: Vigj. — F.: Pásztor J. — Fősz.: Charlie Chan (Warner Oland). — R.: Eugen Forde. — C.: Aluli.
	XII. 16	<i>A modern Ali Baba.</i> — Megj.: Radius. Uránia. — H.: 2262 m. — M.: Vigj. — F.: Pásztor J. — Fősz.: Eddi Cantor. — R.: David Butler. — C.: A.
HARMONIA-FILM Akácfa-u. 7. Tel.: 135-287.	XII. 9	<i>Ketten az éjszakában.</i> — Megj.: Décsi, Atrium. — H.: 2200 m. — M.: Dráma. — F.: Váczi D. — Fősz.: Paula Wessely, Rudolf Forster. — R.: Carl Fröhlich. — C.: Felüli.
HIRSCH és TSUK, Rákóczi-út 14. Tel.: 143-835.	XII. 22	<i>Mr. Deeds.</i> — Megj.: Kamara. City. — H.: 2875 m. — M.: Vigjáték. — F.: Siklóssy I. — Fősz.: G. Cooper, Jean Arthur. — R.: F. Capra. — C.: A.
KÁRPÁT-FILM VII., Erzsébet-körút 8 T. 1-375-70, 1-325-35.	XII. 2	<i>360.000 pengő az uccán.</i> — Megj.: Atrium, City, Omnia. — H.: 2086 m. — M.: Vigjáték. — Fősz.: Bérczy Kató, Uray, Kabos, Adám Klári. — R.: Balogh Béla. — C.: Aluli.
MOZGÓKÉP- ÜZEMI RT. (Unifas) Erzsébet-körút 8. T.: 1-347-57, 1-400-28.	XII. 2	<i>Új csillag született.</i> — Megj.: Royal Apolló. — H.: 3061 m. — M.: Színmű. — F.: Pacséry L. — Fősz.: Janet Gaynor, Fredrich March, A. Menjou. — R.: William Wellmann. — C.: Aluli.
	XII. 2	<i>Éneklő bandita.</i> — Megj.: Décsi, Kamara. — H.: 2356 m. — M.: Vigj. — F.: Vitéz M. — Fősz.: Ida Lupino, Leo Carillo, Nino Martini. — R.: Rouben Mammouljan. — C.: Aluli.
	XII. 8	<i>Mártírasszony.</i> — Megj.: Royal Apolloó. — H.: 2675 m. — M.: Dráma. — F.: Pacséry L. — Fősz.: Marlene Dietrich, Robert Donát. — R.: Korda Sándor. — C.: Aluli.
MŰVÉSZFILM, Rákóczi-út 40. Tel.: 140-397,	XII. 23	<i>Egy lány elindul.</i> — Megj.: Corso, Décsi. — H.: 2200 m. — M.: Vigjáték. — Fősz.: Szörényi Éva, Páger, Mezey Mária, Csontos, Rózsahegyi. — R.: Székely István. — C.: Aluli.
PARAMOUNT FILM FORGALMI R. T., VII., Rákóczi-út 59. T.: 134-437, 140-522	XII. 2	<i>Urinők előnyben.</i> — Megj.: Metro, Corso. — H.: 2167 m. — M.: Zenés vigjáték. — F.: Fodor S. — Fősz.: Ida Lupino. — R.: M. Leisen. — C.: A.
PHÖBUS FILM FORGALMI RT., VII., Erzsébet-kört 8. Tel.: 131-562.	XII. 23	<i>Szerelemből nősültem.</i> — Megj.: Royal Apolló, Atrium. — H.: 2134 m. — M.: Vigj. — Fősz.: Ráday Imre, Erdélyi Mici, Kabos Gyula, Vaszary Piri. — R.: Székely István. — C.: Aluli.
UFA-FILM RT., Kossuth Lajos-u. 13. Tel.: 183-858.	XII. 9	<i>A szerelem szélhámosa.</i> — Megj.: Uránia. — H.: 2060 m. — M.: Vigj. — F.: Lándor T. — Fősz.: Hansi Knotek, V. Staal, H. Olden, H. Brausewetter. — R.: Borsody Ede. — C.: Aluli.
	XII. 23	<i>Tokaji rapszódia.</i> — Megj.: Uránia. — H.: 2435 m. — M.: Színmű. — Fősz.: Pataki Jenő, Lehotay Árpád, Donát Ági, Rózsahegyi, Szombathelyi Janka. — R.: Vaszary János. — C.: Aluli.

D E ANNA D URBIN
D ANIELLE D ARRIEUX
I RENE U NNE

az UNIVERSAL közkedvelt sztárjai

A

100 FÉRFI, 1 KISLÁNY

sikerét követni fogják
a második félévszezonban
megjelenő filmjeink

UNIVERSAL FILM RT.

BUDAPEST, VIII., NÉPSZINHÁZ U. 21. TEL.: 138-447